

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ОБЛІК І АУДИТ

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НАДАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ**

Здобувача Масько Таїсії Михайлівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник: Кругла Марина Миколаївна, к. е. н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: Цятковська Олена Віталіївна, д. е. н., доцент
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 101 сторінка, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 70 сторінках друкованого тексту. Робота містить 8 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 41 найменування, додатки.

Формування системи обліку та контролю надання інформаційних послуг

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю надання інформаційних послуг як складова управління діяльністю підприємства у сфері інформаційних технологій.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, організаційних та практичних засад формування системи обліку і контролю процесу надання інформаційних послуг, включаючи порядок документування, відображення в обліку та звітності, контроль і оцінку ефективності.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є вивчення, систематизація та узагальнення теоретичних і методичних засад формування системи обліку та контролю надання інформаційних послуг, дослідження її основних елементів, а саме принципів, функцій, завдань і механізмів реалізації, а також визначення напрямів удосконалення організації обліку й контролю в умовах цифрової трансформації економіки України.

Відповідно до поставленої мети визначені такі *завдання*:

1. Розкрити економічну сутність та особливості надання інформаційних послуг в умовах цифрової економіки, визначити їх місце та роль у діяльності сучасних підприємств.
2. Охарактеризувати умови визнання, оцінки та класифікації витрат, пов'язаних із наданням інформаційних послуг.
3. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат на надання інформаційних послуг в Україні та міжнародній практиці.
4. Дослідити організацію документального оформлення господарських операцій, пов'язаних із наданням інформаційних послуг.
5. Розкрити методику ведення синтетичного та аналітичного обліку витрат і доходів від надання інформаційних послуг.
6. Визначити особливості калькулювання собівартості інформаційних послуг і порядок їх відображення у фінансовій звітності підприємства.
7. Розглянути організацію та методику внутрішнього контролю процесу надання інформаційних послуг.
8. Оцінити ефективність діючої системи внутрішнього контролю за процесами обліку та надання інформаційних послуг.
9. Запропонувати напрями удосконалення системи обліку та контролю, спрямовані на підвищення достовірності, ефективності та прозорості управління інформаційними послугами.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів.

Отримані результати мають теоретико-методичне значення, оскільки узагальнюють підходи до організації обліку та контролю надання інформаційних послуг і можуть застосовуватися для розв'язання подібних завдань на інших підприємствах.

Практична значущість полягає у можливості використання напрацьованих положень для вдосконалення облікових і контрольних процедур, підвищення достовірності даних та якості управлінських рішень.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025 – 2026

Рік захисту роботи – 2026.

Ключові слова: інформаційні послуги, бухгалтерський облік, витрати, доходи, калькулювання собівартості, фінансова звітність, внутрішній контроль.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	6
1.1 Економічна сутність та особливості надання інформаційних послуг в цифровій економіці	6
1.2 Умови визнання та класифікація витрат з надання послуг.....	10
1.3 Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат з надання інформаційних послуг в Україні та в міжнародній практиці.....	20
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ З НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	28
2.1 Документальне оформлення витрат з надання інформаційних послуг ...	28
2.2 Синтетичний та аналітичний облік процесу надання інформаційних послуг	35
2.3 Особливості калькулювання собівартості інформаційних послуг.....	45
2.4 Відображення інформації щодо операцій з надання інформаційних послуг в фінансовій звітності підприємства	51
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ.....	57
3.1 Організація і методика внутрішнього контролю за процесом надання інформаційних послуг	57
3.2 Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві.....	63
3.3 Пропозиції щодо удосконалення системи контролю за наданням інформаційних послуг	70
ВИСНОВКИ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Система обліку та контролю надання інформаційних послуг — це відносно нова, але надзвичайно важлива категорія в умовах цифрової економіки. З розвитком інформаційних технологій та зростанням ролі даних у прийнятті управлінських рішень, інформаційні послуги стають ключовим активом підприємств, а їх облік є важливим інструментом забезпечення прозорості, ефективності та відповідності законодавчим вимогам.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що формування ефективної системи обліку та контролю надання інформаційних послуг є необхідною умовою стабільного функціонування підприємства у сфері інформаційних технологій. Для цього потрібно не лише коректно організувати процеси обліку, а й забезпечити дотримання нормативних вимог, точність відображення доходів і витрат, контроль якості послуг та управління інформаційними потоками. Саме ефективна система обліку й контролю дозволяє своєчасно приймати управлінські рішення, забезпечувати фінансову стійкість підприємства та підвищувати конкурентоспроможність на ринку інформаційних послуг.

Економічна суть та значення теорії і практики формування системи обліку та контролю надання інформаційних послуг зумовлені переходом до цифрової економіки, швидким розвитком ІТ-сфери та зростанням ролі інформації як стратегічного ресурсу підприємства. В умовах динамічного ринку інформаційних технологій ефективний облік і контроль стають основою прозорості бізнес-процесів, достовірності фінансових результатів і підвищення довіри користувачів до наданих послуг.

Підґрунтям для визначення основних організаційних аспектів ведення обліку та контролю інформаційних послуг є нормативно-правові акти, стандарти бухгалтерського обліку та внутрішні регламенти підприємств, що встановлюють порядок визнання доходів, оцінки послуг, їх документального оформлення та контролю якості. Саме дотримання цих норм забезпечує законність і достовірність облікової інформації, у наукових публікаціях переважно розкрито загальні вимоги

НП(С)БО та документального оформлення ІТ-послуг, без достатньої деталізації для продуктивних ІТ-компаній. Невирішеною залишається частина проблеми щодо інтеграції нормативних вимог із внутрішніми регламентами контролю та аналітичного обліку за видами інформаційних послуг, що й обумовлює спрямованість цієї роботи.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є вивчення, систематизація та узагальнення теоретичних і методичних засад формування системи обліку та контролю надання інформаційних послуг, дослідження її основних елементів, а саме принципів, функцій, завдань і механізмів реалізації, а також визначення напрямів удосконалення організації обліку й контролю в умовах цифрової трансформації економіки України.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Розкрити економічну сутність та особливості надання інформаційних послуг в умовах цифрової економіки, визначити їх місце та роль у діяльності сучасних підприємств.
2. Охарактеризувати умови визнання, оцінки та класифікації витрат, пов'язаних із наданням інформаційних послуг.
3. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат на надання інформаційних послуг в Україні та міжнародній практиці.
4. Дослідити організацію документального оформлення господарських операцій, пов'язаних із наданням інформаційних послуг.
5. Розкрити методику ведення синтетичного та аналітичного обліку витрат і доходів від надання інформаційних послуг.
6. Визначити особливості калькулювання собівартості інформаційних послуг і порядок їх відображення у фінансовій звітності підприємства.
7. Розглянути організацію та методику внутрішнього контролю процесу надання інформаційних послуг.
8. Оцінити ефективність діючої системи внутрішнього контролю за процесами обліку та надання інформаційних послуг.

9. Запропонувати напрями удосконалення системи обліку та контролю, спрямовані на підвищення достовірності, ефективності та прозорості управління інформаційними послугами.

Об'єктом вивчення є система обліку та контролю надання інформаційних послуг як складова управління діяльністю підприємства у сфері інформаційних технологій.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних, організаційних та практичних засад формування системи обліку і контролю процесу надання інформаційних послуг, включаючи порядок документування, відображення в обліку та звітності, контроль і оцінку ефективності.

Під час написання роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез для виявлення особливостей організації обліку, історичний і логічний методи для узагальнення розвитку теоретичних підходів, порівняльний аналіз для зіставлення національної та міжнародної практики, а також метод економічного аналізу і узагальнення для оцінки ефективності системи контролю та формування практичних рекомендацій щодо її вдосконалення.

Отримані результати мають теоретико-методичне значення, оскільки узагальнюють підходи до організації обліку та контролю надання інформаційних послуг і можуть застосовуватися для розв'язання подібних завдань на інших підприємствах. Практична значущість полягає у можливості використання напрацьованих положень для вдосконалення облікових і контрольних процедур, підвищення достовірності даних та якості управлінських рішень.

Матеріали дослідження пройшли апробацію на IX Міжнародній студентській науковій конференції «Глобалізація наукових знань: Міжнародна співпраця та інтеграція галузей наук».

Інформаційну базу дослідження становлять праці науковців і практиків, нормативно-правові акти та стандарти обліку і звітності, статистичні дані офіційних вебресурсів, аналітичні звіти профільних організацій, а також фінансова й управлінська звітність та внутрішні регламенти підприємств.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

1.1 Економічна сутність та особливості надання інформаційних послуг в цифровій економіці

Економічну сутність інформаційних послуг в цифровій економіці слід розглядати в призмі визначень в українському законодавстві, досліджень українських та зарубіжних вчених. За ст. 23 Закону України «Про інформацію», інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб [1].

Податковий кодекс України, ст. 14.1.56 визначає електронні послуги як послуги, які постачаються через мережу Інтернет, автоматизовано, за допомогою інформаційних технологій та переважно без втручання людини, у тому числі шляхом встановлення спеціального застосунку або додатка на смартфонах, планшетах, телевізійних приймачах чи інших цифрових пристроях [2].

В свою чергу, поняття «цифрова економіка» прямо не визначене в чинному законодавстві України. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15 липня 2021 року № 1667-IX регулює основні засади функціонування цифрового середовища, визначає правовий статус учасників цифрових відносин, а також запроваджує спеціальний правовий режим «Дія City», проте не містить нормативного визначення терміну «цифрова економіка» [3].

Цікавою є думка зарубіжного дослідника, котрий розглядає поняття інформаційних послуг у контексті сучасної економіки знань. Він зазначає, що інформаційні послуги охоплюють діяльність різних інституцій, а саме бібліотек, цифрових платформ, інформаційних агентств і бізнес-структур, які забезпечують користувачам доступ до даних, знань і ресурсів. Такі послуги, за визначенням дослідника, полягають у систематичному збиранні, організації, обробці та поширенні інформації з метою задоволення конкретних потреб користувачів.

Автор підкреслює, що сучасні інформаційні сервіси відіграють важливу роль у розвитку суспільства та економіки, адже вони надають актуальну, точну й своєчасну інформацію, яка підтримує процеси прийняття управлінських рішень, вирішення практичних завдань, проведення досліджень і навчання. Ашікуз Мд. розглядає економічну дефініцію інформаційні послуги не лише як технологічну або комунікаційну діяльність, а як важливий соціально-економічний інструмент, що забезпечує ефективне функціонування цифрового суспільства та сприяє підвищенню конкурентоспроможності організацій [4].

Сьогодні у науковому середовищі немає загальної думки щодо того, що мається на увазі під поняттям «цифровізація економіки» або «цифрова економіка». А. Колот, О. Герасименко, А. Шевченко та І. Рябоконт розглядають цифрову економіку як нову форму розвитку глобальної економічної системи, що зумовлює глибокі трансформації у сфері праці, зайнятості та соціально-трудових відносин. Науковці не дають короткого формального визначення, однак із контексту їх дослідження випливає, що цифрова економіка — це етап еволюції суспільного виробництва, у межах якого провідну роль відіграють цифрові технології, автоматизація, обробка великих обсягів даних та онлайн-платформи, що змінюють характер трудової діяльності, структуру зайнятості та мотивацію до праці.

Автори зазначають, що цифрова економіка є мультивекторним процесом трансформації, який охоплює не лише технологічні, а й соціальні, демографічні, культурні й ціннісні аспекти. Вона формує нову систему взаємодії між роботодавцями та працівниками, розширює нетрадиційні форми зайнятості, сприяє появі нових професій і сфер діяльності, але водночас ставить під сумнів класичну модель «роботи» у традиційному сенсі [5, с.80].

Науковці диференціюють значення цифрової економіки у контексті трансформації підходів до надання інформаційних послуг, підкреслюючи, що саме цифровізація створює нові умови, моделі та принципи функціонування цього виду діяльності. У сучасному економічному середовищі інформаційні послуги стають не лише допоміжним елементом бізнес-процесів, а ключовим ресурсом створення доданої вартості та конкурентної переваги підприємств.

По-перше, у науковій літературі цифрова економіка розглядається як рушій інноваційного розвитку, що формує нові бізнес-моделі у сфері інформаційних послуг. Використання штучного інтелекту, хмарних технологій, Інтернету речей і блокчейну дозволяє підприємствам створювати інтелектуальні сервіси, автоматизувати обробку великих масивів даних і персоналізувати інформаційні рішення для клієнтів. Це змінює саму природу послуг від стандартних консультацій або звітів до динамічних цифрових продуктів, які оновлюються в реальному часі.

По-друге, науковці наголошують на економічному аспекті цифровізації, адже технології підвищують продуктивність праці, зменшують транзакційні витрати й оптимізують процес надання послуг. Наприклад, аналітичні платформи та системи штучного інтелекту дозволяють підприємствам обробляти дані швидше та точніше, що підвищує якість інформаційних послуг і довіру до постачальника.

По-третє, цифрова економіка сприяє розширенню ринків інформаційних послуг. Хмарні сервіси, дистанційна аналітика, електронна комерція, фінтех і цифровий маркетинг створили нові ніші, де інформаційні послуги є основою функціонування. Завдяки технологіям підприємства можуть обслуговувати клієнтів по всьому світу, забезпечуючи глобальний характер надання інформації та підтримки [6, с.203].

В межах дослідження теми варто зазначити, що без упровадження інформаційних технологій в економіку неможливо забезпечити розвиток цифрової економіки та ефективне управління господарською діяльністю. Цифрова економіка неосяжна без наявності сучасних технологій, високошвидкісного Інтернету та належного рівня знань у сфері інформаційних технологій.

Тому для підприємств першочерговим завданням є вивчення досвіду організацій розвинених країн у розвитку цифрової економіки та впровадженні сучасних технологій у суспільство.

Важливим моментом є те, що Україна значно відстає від провідних країн світу у сфері розвитку інформаційних технологій та їх інтеграції в цифрову економіку. Хоча аналіз використання ІТ у країні ведеться з 2003 року, тоді індекс використання інформаційних технологій становив 0 і був включений до

міжнародного рейтингу лише після ухвалення законів і рішень у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Упродовж 2018–2024 років індекс стабільно підвищувався, досяг рівня 0,63 [7, с.97].

Більш детальна інформація про розвиток інформаційних технологій у світі наведена на рис. 1.1 на основі дослідження електронного урядування ООН, 2025.

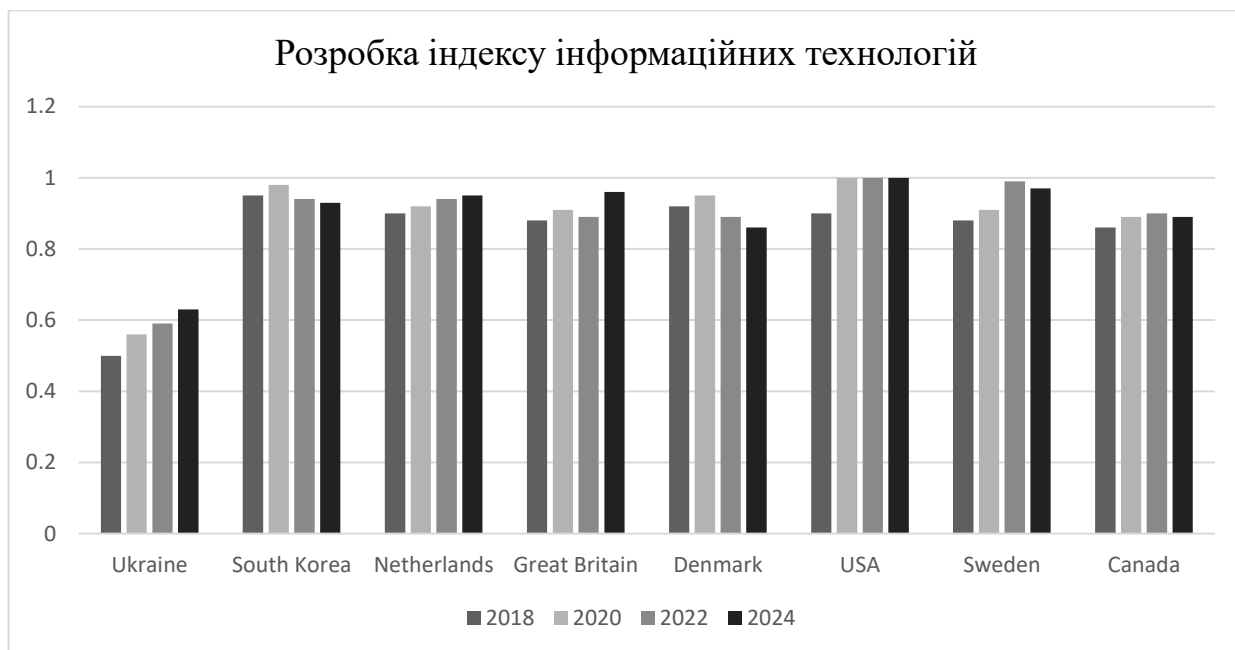

Рисунок 1.1 – Розвиток індексу інформаційних технологій України у порівнянні з країнами світу

Джерело: побудовано автором на основі [7, 8, 9, 10].

Узагальнюючи викладене, варто підкреслити, що розвиток інформаційних технологій є визначальним чинником формування цифрової економіки та ефективного надання інформаційних послуг. Міжнародні тенденції підтверджують, що країни з високим рівнем цифровізації забезпечують вищу продуктивність і конкурентоспроможність. Для України подальше зміцнення позицій у сфері ІТ є необхідною умовою модернізації економіки та інтеграції у глобальний цифровий простір.

1.2 Умови визнання та класифікація витрат з надання послуг

В умовах цифрової трансформації економіки інформаційні послуги набувають стратегічного значення для розвитку підприємств, оскільки забезпечують ефективне управління даними, комунікаціями та технологічними процесами. У зв'язку з цим зростає потреба у чіткій організації системи обліку витрат, пов'язаних із наданням таких послуг. Саме правильне визнання та класифікація витрат є основою достовірного відображення фінансових результатів, формування собівартості послуг і забезпечення ефективного контролю за використанням ресурсів.

Визнання витрат з надання інформаційних послуг у міжнародній практиці базується на концепції принципу нарахування, що є фундаментальним у Міжнародних стандартах фінансової звітності. Згідно з МСБО 1 «Подання фінансової звітності», витрати визнаються не в момент здійснення платежу, а тоді, коли підприємство споживає економічні вигоди або втрачає контроль над активами, які були використані для отримання доходу. Такий підхід забезпечує логічну послідовність і реалістичне відображення фінансових результатів діяльності підприємства.

Особливу увагу міжнародна практика приділяє зв'язку між доходами і витратами. Відповідно до МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами», витрати на надання інформаційних послуг мають визнаватися у тому самому звітному періоді, у якому визнається дохід від цих послуг, тобто на основі принципу відповідності. Це означає, що якщо певні витрати безпосередньо пов'язані з виконанням договору про надання послуг, вони повинні бути відображені одночасно з доходом, який ці послуги генерують. Наприклад, витрати на оплату праці фахівців, амортизацію обладнання, використаного для обробки даних, або оренду серверів мають бути визнані в періоді, коли фактично здійснюється надання інформаційних послуг клієнту.

В обліковій політиці доцільно виокремити два види інформаційних послуг: розробка чи впровадження та підтримка чи супровід, оскільки вони відрізняються

порядком визнання доходів і витрат. За договорами на розробку, що виконуються поетапно, витрати накопичуються за проектом (етапом) і визнаються пропорційно ступеню завершеності. За послугами підтримки, які мають безперервний характер, витрати визнаються рівномірно протягом періоду надання послуги згідно з умовами договору.

Водночас облікова політика підприємства має визначати метод оцінки ступеня завершеності виконання зобов'язання за договором, відповідно до МСФЗ 15, зокрема, на основі «вхідних» показників, наприклад витрачені години, понесені витрати, або «вихідних» показників, такі, як досягнуті етапи, передані результати. Приклад облікової політики представлено в додатку А, Б. Обраний метод є підставою для синхронного визнання доходу та пов'язаних витрат і впливає на подальше розкриття інформації у примітках до фінансової звітності.

Додатково варто зазначити, що суттєву роль у визнанні витрат і доходів відіграє класифікація договорів на надання інформаційних послуг. У практиці ІТ-підприємств поширені як договори з чітко визначеним результатом, так і договори з оплатою за фактично витрачений час. Вплив такої класифікації на порядок відображення операцій у фінансовій звітності та розкриття інформації детальніше розглянуто в п. 2.4 «Відображення інформації щодо операцій з надання інформаційних послуг в фінансовій звітності підприємства».

У міжнародній системі визнання витрат також важливе значення має оцінка достовірності та обґрунтованості. МСБО 1 наголошує, що сума витрат має бути надійно виміряна, а саме зменшення активів або збільшення зобов'язань повинно бути документально підтверджене. Витрати не можуть визнаватися на підставі очікувань або прогнозів, якщо вони не мають реального підтвердження у вигляді первинних документів або фактів господарської діяльності.

Визнання витрат у міжнародному обліку також тісно пов'язане з оцінкою активів. Наприклад, якщо підприємство здійснює витрати на створення програмного продукту або цифрової платформи для надання інформаційних послуг, частина таких витрат може визнаватися не як поточні витрати, а як нематеріальні активи відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи», якщо вони

відповідають критеріям капіталізації. Це дозволяє більш точно відображати довгострокові економічні вигоди від використання технологічних рішень у майбутньому.

Визнання та класифікація витрат на надання інформаційних послуг доцільно здійснювати з урахуванням їхнього кінцевого результату: чи призводять такі витрати до створення нематеріального активу, за умови збереження прав на продукт у підприємства, чи формують собівартість наданих послуг у разі передачі результату замовнику. Відповідні наслідки для відображення у фінансовій звітності та розкриття інформації наведено в п. 2.4 «Відображення інформації щодо операцій з надання інформаційних послуг в фінансовій звітності підприємства».

В українській практиці ці принципи адаптовано через Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Відповідно до цього стандарту, витрати визнаються в обліку у разі зменшення активів або збільшення зобов'язань, що зумовлює зменшення власного капіталу підприємства, і за умови, що такі витрати можна достовірно оцінити.

Витрати на надання послуг класифікуються за різними критеріями: за способом включення до собівартості (прямі та непрямі), за відношенням до обсягу виробництва (змінні та постійні), а також за економічним змістом (матеріальні, трудові, накладні). Такий підхід дозволяє ефективно управляти витратами та аналізувати собівартість послуг.

1. Класифікація витрат за способом включення до собівартості послуг.

Ця класифікація є однією з найважливіших у системі управлінського та фінансового обліку, оскільки вона безпосередньо впливає на визначення собівартості інформаційних послуг, формування цінової політики та оцінку ефективності діяльності підприємства. Поділ витрат на прямі та непрямі (накладні) дозволяє більш точно відобразити структуру витрат, визначити рентабельність окремих послуг і забезпечити обґрунтованість управлінських рішень.

Прямі витрати — це ті, що можуть бути безпосередньо віднесені на конкретний об'єкт обліку, тобто на певну інформаційну послугу, проєкт або замовлення. Вони мають чіткий причинно-наслідковий зв'язок із процесом

створення або надання послуги та можуть бути виміряні з високим ступенем точності.

До складу прямих витрат у сфері надання інформаційних послуг зазвичай належать:

- заробітна плата фахівців, які безпосередньо надають послугу (програмісти, аналітики, системні адміністратори, консультанти тощо);
- нарахування на оплату праці, включно з єдиним соціальним внеском;
- витрати на використання матеріалів і ресурсів, безпосередньо залучених у процесі надання послуги (наприклад, плата за доступ до баз даних, ліцензії, спеціалізоване програмне забезпечення, серверний простір, хмарні сервіси);
- енерговитрати, якщо їх можна точно пов'язати з виконанням конкретного завдання або проєкту;
- витрати на комунікації та підключення, якщо вони пов'язані з обслуговуванням окремого клієнта або послуги;
- транспортні витрати, пов'язані з виконанням договірних зобов'язань перед конкретним замовником (наприклад, виїзд спеціалістів до клієнта).

Основною рисою прямих витрат є їхня однозначна ідентифікація. Підприємство може безпосередньо визначити, які ресурси були використані для надання певної послуги та яку частку собівартості вони становлять. У практиці ІТ-компаній або підприємств, що надають інформаційні послуги, це часто досягається шляхом використання внутрішніх систем трекінгу часу, які фіксують участь кожного працівника у виконанні певних завдань або проєктів. Це дозволяє точно розподіляти витрати на оплату праці між клієнтами чи видами послуг.

Непрямі (накладні) витрати — це витрати, які не можна прямо віднести до конкретного об'єкта обліку, але вони забезпечують загальне функціонування підприємства та створення умов для надання інформаційних послуг. Їх характерною рисою є розподільний характер, тобто необхідність застосування спеціальних баз розподілу (наприклад, годин праці, заробітної плати, обсягу доходів або вартості прямих витрат) для визначення частки непрямих витрат, що припадає на певну послугу або підрозділ.

До складу непрямих витрат відносять:

- орендну плату за офісні приміщення, дата-центри, сервери та інше обладнання загального користування;
- амортизацію основних засобів і нематеріальних активів, які використовуються для підтримки діяльності підприємства;
- витрати на управлінський і адміністративний персонал, включно з бухгалтерією, HR-відділом, менеджментом, юристами, маркетологами;
- комунальні платежі, інтернет-зв'язок, охорону, прибирання, офісне обслуговування;
- витрати на рекламу, просування бренду та збут послуг, якщо вони не пов'язані безпосередньо з конкретним замовленням;
- витрати на обслуговування інформаційної інфраструктури, зокрема підтримку вебсайтів, CRM-систем, хмарних платформ та кіберзахисту.

Непрямі витрати зазвичай узагальнюються у складі загальновиробничих витрат і розподіляються між об'єктами калькулювання відповідно до обраної методики. Наприклад, якщо підприємство надає кілька типів інформаційних послуг, непрямі витрати можуть розподілятися пропорційно до витрат робочого часу фахівців або до обсягу виручки від кожного виду послуг.

Управління прямими та непрямими витратами має важливе значення для фінансової стратегії підприємства. Зростання частки непрямих витрат може свідчити про надмірну адміністративну складову або неефективне використання ресурсів, тоді як оптимальне співвідношення між ними дозволяє знижувати собівартість послуг і підвищувати прибутковість [14, с.28].

2. Класифікація витрат за відношенням до обсягу виробництва.

Класифікація витрат за відношенням до обсягу виробництва є важливою для аналізу собівартості послуг, планування витрат, прийняття управлінських рішень та визначення точки беззбитковості підприємства. У сфері надання інформаційних послуг така класифікація має свої особливості, адже обсяг послуг, як правило, вимірюється не фізичними одиницями продукції, а кількістю виконаних замовлень, обсягом обробленої інформації або кількістю клієнтів, які отримали послугу.

Змінні витрати - це витрати, які змінюються прямо пропорційно до зміни обсягу наданих послуг. Коли підприємство збільшує кількість замовлень або клієнтів, змінні витрати зростають; коли обсяг послуг зменшується, то змінні витрати відповідно знижуються. У контексті інформаційних послуг до змінних витрат належать:

- оплата праці працівників, залучених на відрядній або погодинній системі оплати, коли заробіток залежить від кількості виконаних завдань чи обсягу обробленої інформації;
- витрати на хмарні обчислювальні ресурси або оренду серверів, якщо плата встановлена залежно від обсягу використання (наприклад, кількості запитів, обсягу збережених даних, тривалості використання ресурсів);
- витрати на електроенергію, інтернет-трафік, обслуговування клієнтів та технічну підтримку, якщо вони прямо залежать від інтенсивності надання послуг;
- витрати на ліцензії, підписки або доступ до аналітичних платформ, які оплачуються залежно від кількості користувачів або рівня активності.

Змінні витрати мають вирішальне значення для оперативного управління, оскільки вони дозволяють швидко реагувати на коливання попиту. Їх гнучкість допомагає підприємству оптимізувати собівартість у разі сезонних або ринкових змін, характерних для цифрових послуг.

Постійні витрати - це витрати, які залишаються незмінними незалежно від коливань обсягу наданих послуг у короткостроковому періоді. Вони формують базу витрат, що забезпечує стабільне функціонування підприємства навіть за зміни обсягів діяльності. До таких витрат належать:

- орендна плата за офісні приміщення або технічну інфраструктуру;
- заробітна плата адміністративного, управлінського та бухгалтерського персоналу, що не залежить від кількості виконаних замовлень;
- амортизаційні відрахування за основними засобами, комп'ютерним і серверним обладнанням;

- витрати на програмне забезпечення, яке придбане на умовах постійної ліцензії;
- комунальні платежі та послуги охорони, що забезпечують базову діяльність офісу.

Постійні витрати визначають мінімальний рівень фінансових зобов'язань підприємства, які воно має покривати навіть за відсутності замовлень. У сфері інформаційних послуг вони є відносно високими, оскільки вимагають підтримки інфраструктури, серверів, систем кібербезпеки та кваліфікованого персоналу.

Умовно-змінні (напівзмінні) витрати — це витрати, які змінюються нерівномірно або містять у собі як постійну, так і змінну складову. Їх поведінка залежить від рівня завантаження підприємства. Наприклад, за низького обсягу замовлень частина витрат залишається постійною, але після перевищення певного порогу (наприклад, зростання кількості клієнтів чи обсягів обробки даних) вони починають збільшуватися. Хмелюк А. зазначає, що у сфері інформаційних послуг до таких витрат можна віднести:

- витрати на обслуговування клієнтів, де існує базова вартість підтримки, яка зростає зі збільшенням кількості користувачів;
- оренду додаткових серверних потужностей або підключення нових програмних модулів за потреби;
- оплату праці спеціалістів, коли частина їхнього доходу є фіксованою, а інша залежить від результатів роботи або кількості виконаних проєктів;
- витрати на маркетинг, що можуть залишатися стабільними в межах певного бюджету, але зростають під час розширення кампаній або запуску нових продуктів.

Умовно-змінні витрати мають значення для планування та прогнозування фінансових результатів, оскільки допомагають визначати, як саме змінюватиметься собівартість інформаційних послуг у разі збільшення масштабів діяльності підприємства [11, с.18].

3. Класифікація витрат за економічним змістом.

Класифікація витрат за економічним змістом дає змогу визначити структуру собівартості інформаційних послуг і проаналізувати, які ресурси підприємство використовує у процесі їх надання. Такий поділ допомагає ефективно планувати витрати, контролювати їх динаміку та приймати управлінські рішення щодо оптимізації собівартості.

Матеріальні витрати включають вартість сировини, матеріалів, комплектуючих, енергії, води, палива та інших ресурсів, що використовуються у процесі надання інформаційних послуг. У сфері інформаційних технологій до таких витрат можуть належати витрати на придбання або оренду спеціалізованого програмного забезпечення, серверів, хмарних сервісів, витратних матеріалів для техніки, а також витрати на оновлення технічної бази.

Трудові витрати становлять основну частку собівартості інформаційних послуг і охоплюють оплату праці основного виробничого персоналу, який безпосередньо бере участь у процесі створення чи надання інформаційних продуктів. До трудових витрат належать заробітна плата програмістів, аналітиків, консультантів, технічних спеціалістів, а також нарахування на оплату праці відповідно до чинного законодавства, наприклад єдиний соціальний внесок, відпускні, лікарняні. Витрати на оплату праці мають прямий зв'язок із обсягом виконаних робіт, тому підприємства повинні контролювати співвідношення між трудовими ресурсами та результатом їхньої діяльності.

Клевець О. акцентує, що накладні витрати охоплюють витрати, що не можуть бути безпосередньо віднесені на конкретну послугу, але необхідні для забезпечення нормального функціонування підприємства. До них належать витрати на утримання адміністративного та допоміжного персоналу, оренду офісних приміщень, комунальні платежі, послуги зв'язку, бухгалтерське та юридичне обслуговування, амортизаційні відрахування, витрати на маркетинг, рекламу, інформаційні системи управління, а також на підвищення кваліфікації працівників [13].

В табл. 1.1 наведено класифікацію витрат на надання інформаційних послуг.

Таблиця 1.1 – Класифікація витрат на надання інформаційних послуг

№ з/п	Група витрат	Сутність	Приклади для підприємств, що надають інформаційні послуги
1	2	3	4
1. За способом включення до собівартості			
1.1	Прямі витрати	Безпосередньо пов'язані з конкретною послугою, проектом або замовленням	• зарплата програмістів, аналітиків, адміністраторів; • нарахування на зарплату (ЄСВ); • витрати на ліцензії, доступи, сервери та хмарні сервіси, що використовуються в конкретному проекті; • транспортні витрати, пов'язані з виконанням послуги; • енерговитрати, які можна точно віднести до конкретного завдання.
1.2	Непрямі (накладні) витрати	Не можуть бути прямо віднесені на конкретний об'єкт обліку; розподіляються за базою	• оренда офісу, дата-центрів; • амортизація обладнання та нематеріальних активів; • зарплата адміністративного персоналу; • інтернет, офісне обслуговування; • реклама, збут, маркетинг; • підтримка вебсайтів, CRM, кібербезпека.
2. За відношенням до обсягу діяльності			
2.1	Змінні витрати	Змінюються пропорційно до обсягу наданих послуг	• погодинна або відрядна оплата праці; • оплата хмарних ресурсів «pay-as-you-go»; • витрати на електроенергію, інтернет-трафік; • ліцензії або підписки з оплатою за кількість користувачів.
2.2	Постійні витрати	Не залежать від обсягу послуг у короткостроковому періоді	• оренда офісу або серверів; • зарплата адміністративного персоналу; • амортизація обладнання; • постійні ліцензії ПЗ; • охорона, комунальні платежі.
2.3	Умовно-змінні (напівзмінні) витрати	Містять постійну та змінну частини; змінюються нерівномірно	• клієнтська підтримка (базова + змінна частина); • додаткова оренда серверів у пікові періоди; • зарплата з фіксованою та бонусною частиною; • маркетингові витрати, що зростають при масштабуванні.

№ з/п	Група витрат	Сутність	Приклади для підприємств, що надають інформаційні послуги
1	2	3	4
3. За економічним змістом			
3.1	Матеріальні витрати	Споживання ресурсів, необхідних для надання послуг	• придбання/оренда ПЗ; • хмарні сервіси; • технічні матеріали й комплектуючі; • оновлення технічної бази.
3.2	Трудові витрати	Оплата праці основного персоналу та супутні нарахування	• зарплата програмістів, консультантів, аналітиків; • ЄСВ, лікарняні, відпускні; • прямі витрати на робочу силу
3.3	Накладні витрати	Забезпечують функціонування підприємства загалом	• зарплата адміністративного персоналу; • комунальні послуги; • оренда, охорона, інтернет; • маркетинг, юридичні послуги; • амортизація, бухгалтерське обслуговування; • витрати на CRM, ERP, техпідтримку.

Джерело: згруповано за інформацією [11, с.18; 13; 14, с.28].

Отже, класифікація витрат на надання інформаційних послуг є ключовим елементом формування їх собівартості та забезпечення ефективної системи управління витратами на підприємстві. Розподіл витрат за способом включення до собівартості, за відношенням до обсягу діяльності та за економічним змістом дає змогу не лише коректно відображати господарські операції у бухгалтерському обліку, а й здійснювати глибокий аналіз рентабельності окремих проєктів і послуг. Запровадження такої класифікації дозволяє підвищити точність калькулювання, оптимізувати структуру витрат та забезпечити достовірність фінансової звітності, що особливо важливо для підприємств ІТ-сфери, діяльність яких характеризується високою питомою вагою трудових ресурсів і значними накладними витратами.

Структурований підхід до аналізу витрат дає можливість підприємству своєчасно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, контролювати ефективність використання ресурсів та визначати найбільш економічно обґрунтовані напрями розвитку. Для цифрових та інформаційних послуг, де собівартість формується переважно інтелектуальними, трудовими та технологічними складовими, такий підхід є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності та досягнення стабільних фінансових результатів.

1.3 Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат з надання інформаційних послуг в Україні та в міжнародній практиці

Нормативно-правове регулювання обліку та контролю витрат з надання інформаційних послуг в Україні базується на загальних положеннях бухгалтерського, податкового та інформаційного законодавства. Основу становлять Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [15], «Про інформацію», Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, а також Міжнародні стандарти фінансової звітності, які визначають загальні принципи формування, визнання та відображення витрат у фінансовій звітності.

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про інформацію», інформаційна продукція — це матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення потреб суб'єктів інформаційних відносин. Інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб. Таким чином, інформаційні послуги виступають об'єктом цивільно-правових відносин і регулюються положеннями цивільного законодавства України [1].

Головна державна податкова інспекція України трактує інформаційну послугу як здійснення у визначеній законом формі інформаційної діяльності щодо доведення інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їхніх інформаційних потреб. Це означає, що надання таких послуг супроводжується певними господарськими операціями, які повинні бути правильно відображені в системі бухгалтерського обліку з моменту виникнення витрат до їх списання після завершення послуги [16].

Водночас у законодавстві України одночасно існують різні, а подекуди суперечливі визначення понять, пов'язаних з інформаційною діяльністю, які не відповідають сучасним потребам правового регулювання. Звідси виникає необхідність вдосконалення та осучаснення категоріального апарату відносин у

сфері інформаційних послуг, зокрема у частині визначення їх складу, вартості та методики обліку витрат.

З погляду бухгалтерського обліку, облік витрат на надання інформаційних послуг в Україні здійснюється згідно з НП(С)БО 16 «Витрати», яким передбачено, що витрати визнаються у разі зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу, за умови їх достовірної оцінки.

Практичну деталізацію відображення витрат у бухгалтерському обліку забезпечує План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 291. Вони визначають, на яких синтетичних рахунках накопичуються витрати та в якій послідовності вони списуються у фінансовий результат. Зокрема, для підприємств, що надають інформаційні послуги, прямі витрати, пов'язані з виконанням робіт/послуг, можуть акумулюватися на рахунку 23 «Виробництво», із веденням аналітики за проєктами, етапами та клієнтами, загальновиробничі витрати на рахунку 91 з подальшим розподілом, адміністративні на рахунку 92, витрати на збут, включно з маркетингом і закупівлею трафіку, на рахунку 93, інші операційні на рахунку 94. Така побудова обліку дозволяє забезпечити зіставлення витрат із доходами та формувати собівартість у розрізі об'єктів калькулювання.

Водночас обов'язковою умовою визнання та відображення витрат є їх належне документальне підтвердження. Це прямо конкретизується Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Мінфіну № 88, відповідно до якого підставою для бухгалтерських записів є первинні документи, оформлені під час здійснення господарської операції або безпосередньо після її завершення, і такі документи мають містити встановлені обов'язкові реквізити. Для витрат на інформаційні послуги це означає необхідність системного формування та зберігання договорів, інвойсів/рахунків, актів приймання-передачі послуг, або інших підтвердних документів, платіжних документів, звітів підрядників, а для внутрішніх витрат — табелів, наказів, розрахунків розподілу тощо. Документальне забезпечення виступає основою як для бухгалтерського обліку, так і для подальшого контролю та податкових перевірок.

Податкові аспекти формування витрат визначаються Податковим кодексом України, який встановлює правила визначення об'єкта оподаткування та вимоги до врахування витрат у податкових розрахунках. Зокрема, при оподаткуванні податком на прибуток базою є фінансовий результат до оподаткування, сформований за даними бухгалтерського обліку, який у визначених випадках коригується на податкові різниці; отже, класифікація витрат за правилами НП(С)БО та їх документальне підтвердження напряду впливають на податкові наслідки. Для ІТ-підприємств це особливо актуально через значну частку витрат на маркетинг, послуги нерезидентів, ліцензії, хмарну інфраструктуру та інші цифрові сервіси: помилки в документуванні або некоректне віднесення витрат на рахунки можуть призводити до податкових ризиків і донарахувань.

З точки зору контролю, важливу роль відіграють норми Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [17], а також внутрішні положення підприємств, які встановлюють порядок перевірки обґрунтованості витрат, їх документального підтвердження, відповідності договірним умовам та внутрішнім політикам. Контроль здійснюється на всіх етапах, від планування та затвердження кошторису витрат до їх фактичного використання.

У міжнародній практиці формування обліку витрат на інформаційні послуги здійснюється відповідно до вимог МСБО 1 «Подання фінансової звітності», МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» та МСБО 38 «Нематеріальні активи». Витрати визнаються за принципом нарахування та співвідносяться з періодом, у якому надається послуга. Особливістю міжнародного підходу є пріоритет економічного змісту над юридичною формою, що передбачає відображення операцій за сутністю, а не лише за документальним підтвердженням.

Таким чином, нормативно-правова база в Україні закладає загальні принципи ведення обліку та контролю витрат на інформаційні послуги, проте потребує подальшого вдосконалення і гармонізації з міжнародними стандартами. Розвиток цифрової економіки, поява нових форм інформаційної діяльності та цифрових сервісів вимагають оновлення законодавчих підходів до визначення,

оцінки й контролю витрат у цій сфері, щоб забезпечити прозорість, достовірність і відповідність облікових даних сучасним економічним умовам.

У зарубіжній науковій літературі зростає увага до трансформації систем обліку та контролю витрат у контексті цифрової економіки, що безпосередньо впливає і на сферу інформаційних послуг. Так, дослідники відзначають, що цифрові технології, а саме хмарні сервіси, великі дані та аналітика в режимі реального часу не лише змінюють характер бізнес-процесів, але й вимагають нових підходів до обліку та контролю ресурсів. Наприклад, у дослідженні К. Валаскової, М. Надь, Д. Юрацького встановлено, що впровадження цифрових технологій значно покращує точність прогнозування управлінської звітності та дає змогу підприємствам краще контролювати витрати і ресурси [18, с.1197].

Іншим прикладом є стаття В. Сеня, В. Царука, в якій аналізуються сучасні методи обліку витрат у цифрових ланцюгах постачання; хоча дослідження стосується логістики, багато висновків є релевантними для обліку витрат у наданні інформаційних послуг, зокрема, щодо адаптації калькуляцій витрат під гнучкі моделі надання послуг [19, с.444].

У вітчизняному контексті дослідження Шепелюка В. вказує на те, що цифровізація обліку супроводжується не лише технологічними змінами, але й необхідністю перегляду нормативно-правової бази: недосконалість законодавчих формулювань, відсутність чіткого регулювання обліку витрат у цифрових сервісах, недосконала методика калькулювання собівартості [11, с.65].

Окреме місце в системі нормативно-правового забезпечення обліку та контролю витрат посідає облікова політика підприємства, оскільки саме вона визначає практичний механізм застосування вимог НП(С)БО та МСФЗ у процесі формування інформації про витрати. На відміну від загальних положень стандартів, облікова політика деталізує порядок визнання та оцінки витрат, способи їх розмежування між звітними періодами, вимоги до первинних документів, а також підходи до калькулювання собівартості інформаційних послуг. У контексті цифрової економіки ці аспекти набувають особливого значення, адже витрати на надання інформаційних послуг часто включають специфічні ресурси,

такі як хмарні рішення, програмні платформи, ліцензійні платежі, витрати на процесинг та маркетинг, комісії застосункових магазинів тощо. Облікова політика дозволяє сформувати єдиний підхід до їх обліку та визначити умови, за яких такі витрати визнаються поточними або підлягають капіталізації відповідно до МСБО 38.

У досліджуваній обліковій політиці підприємства окремо визначено нормативну базу та практичні правила обліку операцій з надання інформаційних послуг. Зокрема, порядок визнання доходів і пов'язаних витрат за договорами з клієнтами, у тому числі за етапного виконання робіт, встановлено відповідно до МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами». Критерії віднесення витрат на створення, удосконалення програмного продукту до поточних витрат або до складу нематеріальних активів, а також порядок визначення строку корисного використання та амортизації регламентовано МСБО 38 «Нематеріальні активи», а підходи до оцінки та відображення зменшення корисності таких активів — МСБО 36 «Зменшення корисності активів». Правила обліку договорів оренди офісної інфраструктури й обладнання сформовано відповідно до МСФЗ 16 «Оренда», а порядок формування забезпечень і оцінкових зобов'язань, пов'язаних із виконанням договірних умов та сервісних зобов'язань, — відповідно до МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Зазначені положення забезпечують узгоджене визнання та класифікацію витрат і належне розкриття інформації у фінансовій звітності підприємства.

Важливою функцією облікової політики є також регламентація внутрішнього контролю витрат. У ній визначаються джерела підтвердження витрат, порядок їх погодження, правила звіряння фактичних даних із договірними умовами та затвердженими бюджетами, а також вимоги до аналітичного обліку витрат за проєктами, продуктами чи центрами відповідальності. Саме облікова політика встановлює процедури попереднього, поточного й подальшого контролю, що забезпечує прозорість використання ресурсів та своєчасне виявлення відхилень.

У підприємств, що працюють у сфері інформаційних та цифрових послуг, облікова політика виконує роль інструмента адаптації традиційних облікових

методів до специфіки цифрових бізнес-моделей. Вона забезпечує можливість коректного відображення витрат, притаманних цифровому середовищу, та формує підґрунтя для достовірної фінансової звітності, яка відображає реальний економічний зміст операцій. У результаті облікова політика виступає ключовим елементом організації системи обліку і контролю витрат, поєднуючи вимоги нормативних актів із практичними потребами підприємства в умовах розвитку цифрової економіки.

З огляду на поєднання нормативних вимог та специфіки цифрових бізнес-моделей, доцільно узагальнити ключові чинники, які визначають побудову обліку витрат у ІТ-сфері, та показати їх практичний вплив на організацію синтетичного й аналітичного обліку. Таке узагальнення наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Вплив нормативних та галузевих особливостей ІТ-сфери на побудову обліку

№ з/п	Чинник	Вплив на побудову обліку
1	2	3
1	Різна тривалість, трудомісткість і рівень індивідуалізації робіт, частина послуг формується під конкретний запит	Доцільним є застосування позамовного методу обліку витрат: накопичення витрат за кожним замовленням або внутрішнім проектом на рахунку 23 із відкриттям окремих аналітичних рахунків за об'єктами калькулювання (проект, клієнт, етап). Забезпечується облік незавершеного виробництва та списання собівартості після приймання результату робіт або завершення етапу.
2	Змішаний характер надання послуг і робіт (проектне виконання та абонентський супровід)	Для проектних робіт формується кошторис витрат із включенням прямих витрат та розподілених загальновиробничих витрат (рахунок 91), що забезпечує контроль планових і фактичних показників. Для абонентського супроводу доцільно застосовувати нормативний підхід: визначати типові норми трудових витрат і ставок, здійснювати калькулювання собівартості за звітний період та забезпечувати регулярне закриття витрат на результати діяльності.
3	Визнання доходу залежить від умов договорів і моделей монетизації	Облікова політика має передбачати чіткі правила визнання доходу: за фактом надання послуг, поетапно або протягом строку дії підписки. Для передплат і авансів застосовується розмежування доходів майбутніх періодів із подальшим рівномірним або поетапним відображенням доходу в міру виконання зобов'язань перед клієнтом.
4	Закупівля трафіку та performance-маркетинг як системоутворюючий	Маркетингові витрати потребують детальної аналітики за продуктами, каналами, географією, кампаніями та періодами. Витрати на залучення користувачів доцільно відображати у складі витрат на збут (рахунок 93) із забезпеченням документального підтвердження та зв'язку з конкретним

№ з/п	Чинник	Вплив на побудову обліку
1	2	3
	елемент продуктової моделі	продуктом. За наявності передплат або депозитів у рекламних кабінетах витрати визнаються в періоді фактичного отримання рекламних послуг із попереднім обліком витрат майбутніх періодів.
5	Внутрішньогрупова централізація маркетингових оплат (одна компанія оплачує рекламу для кількох продуктів)	Потрібне впровадження механізму внутрішньогрупового розподілу витрат: у платника формується дебіторська заборгованість до компаній-бенефіціарів, а в компаній-продуктів визнаються витрати на збут і кредиторська заборгованість перед платником. Ключовою вимогою є фіксація в первинних документах та транзакціях ідентифікатора продукту або проєкту та застосування прозорих баз розподілу (наприклад, частка рекламного бюджету, кількість інсталяцій, показники залучення), що забезпечує коректність формування фінансового результату кожного продукту.
6	Продажі через платформи дистрибуції та платіжних посередників	Облік має забезпечити розмежування доходів і витрат, пов'язаних із комісіями та сервісними зборами, а також коректне документальне підтвердження розрахунків із платформами та процесингом. Доцільно виділяти окрему аналітику за видами комісій і каналами продажу для контролю маржинальності та зіставлення даних з управлінською звітністю.
7	Значні витрати на розробку програмного забезпечення та формування нематеріальних активів	Облікова політика має визначати критерії віднесення витрат на розробку до витрат періоду або їх капіталізації у складі нематеріальних активів. Для цього потрібна проєктна аналітика за напрямками розробки, етапами створення та очікуваними економічними вигодами, а також порядок амортизації та перевірки на зменшення корисності відповідно до вимог стандартів.

Джерело: згруповано за інформацією [20].

Наведені в таблиці чинники формують вимоги до класифікації, документального підтвердження та розподілу витрат, а також до деталізації аналітики за проєктами/продуктами. Далі розглянемо, як ці вимоги реалізуються на прикладі досліджуваного підприємства.

Для досліджуваного підприємства нормативно-правові вимоги до обліку витрат конкретизуються через особливості операційної моделі та структури витрат. Значну частку становлять витрати на закупівлю трафіку на рекламних платформах Meta, Google, Snapchat, Pinterest, Point2Web та інших, що підтверджуються інвойсами і платіжними документами та потребують чіткого віднесення до конкретного проєкту, оскільки саме в розрізі проєктів формується подальша управлінська аналітика і контроль рентабельності. Окремого регламентування в обліковій політиці потребують витрати на розробку, підтримку та вдосконалення

внутрішніх інформаційних систем підприємства, зокрема платформи SmartBooks і системи Titan, яка забезпечує відстеження платежів, прив'язку рахунків до оплат, ведення договорів та супровід підтвердних документів, що впливає на вимоги до первинних документів, аналітичних розрізів і порядку накопичення витрат. У робочому плані рахунків це зумовлює необхідність деталізації аналітичного обліку за проєктами, видами витрат і напрямками діяльності, а також виділення окремих груп витрат, пов'язаних із внутрішньою розробкою та підтримкою ІТ-інфраструктури. Важливим елементом організації обліку є калькулювання витрат, яке здійснюється відділом репортінгу шляхом формування розподілів у випадках, коли одна оплата стосується декількох проєктів; водночас облікова система підприємства орієнтована на те, щоб кожен проєкт фінансував власні витрати без необхідності подальших сплітів, що має бути підтримано відповідними правилами ініціювання закупівель, погодження оплат і прив'язки документів.

Отже, адаптація нормативного регулювання до цифрової економіки на рівні підприємства реалізується через узгоджені положення облікової політики, робочого плану рахунків і документального забезпечення. Це забезпечує коректне віднесення та контроль витрат у розрізі проєктів і підвищує достовірність показників фінансової звітності.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИТРАТ З НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

2.1 Документальне оформлення витрат з надання інформаційних послуг

Організація документального оформлення витрат на надання інформаційних послуг ґрунтується на вимогах чинного бухгалтерського законодавства, яке визначає перелік обов'язкових реквізитів та порядок підтвердження господарських операцій. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», будь-яка операція має бути підтверджена первинним документом, складеним під час здійснення або одразу після завершення операції [15]. Закон встановлює вичерпний перелік обов'язкових реквізитів, без яких документ втрачає юридичну силу: назву документа, дату його складання, найменування підприємства, від імені якого він оформлений, зміст та обсяг операції, одиницю виміру, посади та підписи осіб, відповідальних за здійснення та оформлення операції. Саме наявність цих реквізитів забезпечує можливість ідентифікації господарської операції та її відображення в бухгалтерському обліку відповідно до національних стандартів.

Деталізація вимог до складання первинних документів міститься у Положенні про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88, затверджену наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 року. Цей нормативний акт конкретизує правила оформлення первинних документів, визначає порядок їх складання в паперовій та електронній формах, встановлює вимоги до підписів, виправлень, зберігання документів та організації документообігу. Положення № 88 відіграє ключову роль у регламентації документального підтвердження витрат на інформаційні послуги, оскільки саме ці витрати здебільшого пов'язані з нематеріальним результатом діяльності, що потребує чіткого та однозначного документального оформлення.

У практичних роз'ясненнях бухгалтерських видань акцентується, що акт приймання-передачі виконаних робіт або наданих послуг визнається повноцінним первинним документом лише за умови, що він містить усі обов'язкові реквізити, встановлені Законом про бухгалтерський облік та Положенням № 88. У статті підкреслюється, що відсутність хоча б одного з таких реквізитів може поставити під сумнів реальність господарської операції та обґрунтованість віднесення витрат до витрат діяльності підприємства, що особливо важливо для інформаційних послуг, результат яких часто має нематеріальний характер [21].

Важливим елементом документального оформлення витрат на надання інформаційних послуг є договір, оскільки саме він визначає юридичні рамки взаємовідносин між виконавцем та замовником і фіксує основні параметри наданих послуг. У практиці обліку інформаційних послуг договір виступає базовим документом, що дозволяє ідентифікувати вид послуги, її зміст, обсяг, умови виконання та вартість, а також підтверджує намір сторін здійснювати господарську операцію. Законодавство України не встановлює типового формуляра договору на надання інформаційних послуг, однак визначає обов'язкові елементи, які мають бути відображені у тексті договору для забезпечення його юридичної чинності та подальшої можливості підтвердження витрат.

У практиці ІТ-підприємств доцільно розмежовувати договори на послуги з розробки чи впровадження (як правило, проєктні та етапні) і послуги з підтримки чи супроводу (безперервні, за умовами угоди про рівень надання послуг), оскільки від цього залежить склад первинних документів і порядок підтвердження факту надання послуги. Для проєктної розробки підтвердженням зазвичай є погоджене технічне завдання/план етапів та акти приймання результатів за етапами, тоді як для підтримки це умови угоди про рівень надання послуг, звітність щодо звернень/виконаних робіт і акти наданих послуг за період.

У договорі, як правило, конкретизується предмет зобов'язань, тобто інформаційні послуги, що можуть мати різний характер залежно від сфери діяльності підприємства: аналітичні, консультаційні, технічні, інформаційно-технологічні, послуги із забезпечення доступу до інформаційних ресурсів або з

розроблення інформаційних продуктів. Предмет договору має бути визначений максимально чітко, оскільки саме він впливає на подальше формування первинних документів, вибір одиниці виміру послуг, спосіб підтвердження їх фактичного надання та порядок віднесення витрат до витрат підприємства. Також у дослідженій статті, присвяченій документальному оформленню ІТ-послуг, підкреслюється, що перед укладенням договору сторони погоджують особливості проєктного завдання, порядок взаємодії, строки виконання робіт, вимоги до результату та вартість послуг, а також визначають правовий режим інтелектуальної власності, якщо результатом є створення програмного чи іншого інформаційного продукту [21]. Такі підходи узгоджуються з рекомендаціями бухгалтерської практики, яка наполягає на точному розмежуванні характеристик інформаційних послуг для коректного їх відображення в обліку.

Окреме місце в договорі займає визначення вартості послуг та порядку оплати. Умови можуть передбачати фіксовану вартість, погодинну оплату, оплату за результат, комбіновані моделі або можливість коригування ціни у разі зміни обсягу робіт. Для інформаційних послуг, що мають процесний або проєктний характер, важливою є також деталізація строків надання послуг, проміжних етапів виконання та порядку здавання-приймання результатів. Ці положення створюють основу для складання актів виконаних робіт або інших документів, що підтверджують факт надання послуги та обґрунтовують витрати підприємства.

Для діяльності, пов'язаної з розробленням інформаційних продуктів, систем або програмного забезпечення, у договорі обов'язково визначається питання прав інтелектуальної власності. Зокрема, сторони мають зазначити, кому належатимуть майнові права на створений інформаційний продукт, у якому обов'язі вони передаються та з якого моменту. Наявність цих положень забезпечує правову визначеність і дозволяє підприємству належним чином відобразити витрати та результати у бухгалтерському обліку.

Поряд із договірними умовами, документування витрат на надання інформаційних послуг має ґрунтуватися на первинних документах, що підтверджують фактичне споживання ресурсів і понесені витрати в процесі

виконання робіт. До таких документів належать, зокрема, табелі обліку робочого часу (додаток В), розрахунково-платіжні відомості (додаток Д) та інші документи щодо нарахування і виплати заробітної плати; рахунки та акти постачальників щодо використаних ресурсів, наприклад електроенергії, інтернет-трафіку, хмарних сервісів, програмних продуктів і доступів, а також платіжні документи; відомості нарахування амортизації на основні засоби (додаток С) та інші внутрішні розрахункові документи, що обґрунтовують включення відповідних сум до витрат діяльності.

З урахуванням прийнятої у роботі класифікації витрат, документальне підтвердження доцільно формувати за видами витрат, передусім за прямими витратами, що безпосередньо пов'язані з наданням конкретної інформаційної послуги або виконанням проєкту. Так, витрати на оплату праці виконавців підтверджуються табелями обліку робочого часу, звітами про виконані роботи та розрахунково-платіжними документами; витрати на залучення підрядників оформлюються договорами (або замовленнями), актами наданих послуг та інвойсами; витрати на використання програмних продуктів, хмарних сервісів і доступів підтверджуються ліцензійними угодами, рахунками та документами щодо оплати; витрати на закупівлю трафіку та маркетингові послуги підтверджуються інвойсами платформ і платіжними документами, а за потреби також внутрішніми звітами, що ідентифікують проєкт, до якого віднесено витрати. Така прив'язка первинних документів до конкретних видів витрат забезпечує можливість їх перевірки, правильного віднесення до об'єкта обліку та подальшого контролю.

З метою систематизації документального підтвердження витрат на надання інформаційних послуг доцільно узагальнити перелік первинних документів у розрізі основних видів витрат та типових операцій. Такий підхід забезпечує цілісність доказової бази, підвищує простежуваність витрат від господарської операції до відображення в обліку та створює основу для подальшого контролю правильності класифікації й періодизації. Узагальнену матрицю документів підстави, підтвердження факту отримання або виконання, а також платіжних документів і контрольних акцентів наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Матриця документального підтвердження витрат

№ з/п	Вид витрат або операції	Документи, що обґрунтовують здійснення операції	Документи підтвердження факту отримання або виконання	Платіжні та розрахункові документи	Ключові контрольні акценти
1	2	3	4	5	6
1	Оплата праці виконавців, нарахування	штатні документи або договори, кадрові накази	табель обліку часу, звіти про виконані роботи	платіжні відомості, банківська виписка	відповідність часу, ролей, проєкту, періоду, затвердження відповідальними
2	Підрядники, аутсорс	договір, замовлення або Statement of Work	акт наданих послуг, звітність підрядника	інвойс, платіжне підтвердження	відповідність обсягу робіт, ціни, етапів, наявність реквізитів
3	Хмарна інфраструктура, SaaS, хостинг	договір, оферта, умови підписки	usage report, paid logs, звіт провайдера	інвойс, списання, виписка	періодизація, прив'язка до проєкту, контроль лімітів, класифікація статті витрат
4	Ліцензії та доступи	ліцензійна угода	підтвердження активації або доступу, звіт провайдера	рахунок, інвойс, виписка	коректність строку дії, розмежування витрат між періодами, відповідність договору
5	Маркетинг, закупівля трафіку	договір або умови платформи	звіт рекламної платформи, paid logs, внутрішній звіт ідентифікації проєкту	інвойс платформи, виписка	підтвердження зв'язку витрати з проєктом, контроль бюджетів, періодизація
6	Амортизація основних засобів	наказ, облікова політика, картки обліку	розрахунок амортизації, відомість нарахування	не застосовується	правильність методу, строків, бази, віднесення до відповідного об'єкта витрат
7	Проектні роботи з етапним прийманням	договір, ТЗ, план етапів	акти приймання етапів, протоколи погодження результатів	інвойс, виписка	контроль завершеності етапу, узгодження результату, відповідність умовам договору
8	Підтримка та супровід, SLA	договір, SLA	звіти щодо звернень, акти за період	інвойс, виписка	підтвердження факту надання послуги за період, відповідність SLA, періодизація
9	Зовнішньоекономічні операції з нерезидентами	договір або оферта, переписка, умови	інвойс як первинний документ, підтвердження надання послуг	оплата інвойсу, банківські документи	повнота реквізитів інвойсу, доказовість оплати, ідентифікація сторін і змісту послуги

Джерело: сформовано автором.

Практичні консультанти зазначають, що акт приймання-передачі виконаних робіт або наданих послуг визнається належним первинним документом лише за умови наявності всіх обов'язкових реквізитів, установлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенням № 88. Відсутність окремих реквізитів може ускладнити підтвердження реальності господарської операції та обґрунтованість віднесення відповідних сум до витрат діяльності, що є особливо важливим для інформаційних послуг, результат яких часто має нематеріальний характер [21].

Правове регулювання зовнішньоекономічних операцій, пов'язаних з наданням інформаційних послуг, містить свої особливості. Ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» передбачає спрощений порядок укладення зовнішньоекономічних договорів, допускаючи можливість укладення правочину шляхом обміну електронними повідомленнями, акцепту публічної оферти, переписки або навіть шляхом оплати інвойсу. У статті підкреслюється, що у випадку співпраці з нерезидентами інвойс, оплачений замовником, може виконувати функцію договору та акта виконаних робіт одночасно, якщо він містить усі необхідні реквізити для ідентифікації господарської операції. Такий підхід відповідає як міжнародній практиці, так і вимогам податкового та бухгалтерського законодавства України, що допускає використання інвойсу як первинного документа у зовнішньоекономічних операціях за умови підтвердження факту оплати.

У практиці обліку зовнішньоекономічних операцій, що пов'язані з наданням інформаційних послуг нерезидентам, важливе місце займає інвойс, який дедалі частіше застосовується як універсальний первинний документ. Його використання пояснюється специфікою міжнародного ринку інформаційних послуг, де документообіг має бути оперативним, стандартизованим та максимально адаптованим до електронних форматів. На відміну від традиційної для внутрішніх операцій моделі оформлення договору і акту, у зовнішньоекономічних правовідносинах інвойс може виконувати одночасно функції договору, рахунку на

оплату та документа, що підтверджує факт надання послуг і прийняття їх замовником.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», правочини між резидентом і нерезидентом можуть укладатися у будь-якій формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором [22]. Це означає, що договір може вважатися укладеним шляхом обміну електронними повідомленнями, акцепту публічної оферти чи навіть шляхом оплати виставленого інвойсу. У бухгалтерській практиці цей підхід отримав чітке закріплення у роз'ясненнях Міністерства фінансів та Державної податкової служби. Наголошується, що оплачений інвойс може визнаватися повноцінним первинним документом за умови, що він містить усі реквізити, необхідні для ідентифікації господарської операції: інформацію про виконавця та замовника, опис змісту та обсягу наданих послуг, їх вартість, порядок розрахунків, а також підпис виконавця або кваліфікований електронний підпис, якщо документ складається в електронній формі.

Вказані вимоги повністю відповідають критеріям, визначеним Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Положенням № 88 щодо обов'язкових реквізитів первинних документів. Саме тому інвойс, який у міжнародній практиці традиційно використовується як основний документ для підтвердження факту надання послуг, може бути включений до документального обґрунтування витрат підприємства без необхідності складання окремого акта наданих послуг. У роз'ясненнях податкових органів, також зазначено, що оплачений інвойс є достатнім підтвердженням завершення правочину та прийняття послуг замовником, адже оплата рахунку фактично засвідчує відсутність претензій щодо їх обсягу та якості.

Важливим аспектом є й те, що інвойс може складатися виключно в електронній формі та бути підписаний КЕП виконавця, що повністю узгоджується із загальною тенденцією цифровізації бухгалтерського документообігу. Використання електронних інвойсів істотно прискорює взаєморозрахунки, спрощує процес ідентифікації операцій, полегшує зберігання документів та

забезпечує їхню юридичну значущість у межах національного законодавства. Такий підхід також відповідає загальносвітовим стандартам ведення інформаційного бізнесу, де інвойс давно став базовим інструментом договірних і розрахункових відносин.

З огляду на особливості інформаційних послуг, які характеризуються нематеріальним результатом та часто дистанційною формою надання, застосування інвойсу як основного документа забезпечує достатній рівень правової визначеності та дозволяє уніфікувати документообіг з іноземними партнерами. Це створює прозорий та ефективний механізм документального підтвердження витрат підприємства на придбання чи надання інформаційних послуг у міжнародному середовищі [23].

Отже, документальне оформлення витрат на надання інформаційних послуг має спиратися на системне формування первинних документів у розрізі визначених видів витрат і об'єктів обліку. Це забезпечує обґрунтованість витрат, підвищує прозорість фінансової діяльності підприємства та створює належну основу для подальшого контролю.

2.2 Синтетичний та аналітичний облік процесу надання інформаційних послуг

Важливою передумовою забезпечення прозорості та достовірності облікової інформації в ІТ-компаніях є правильне поєднання синтетичного та аналітичного рівнів обліку. Синтетичний облік узагальнює відомості про витрати та доходи, тоді як аналітичний деталізує дані за видами послуг, замовниками й місцями виникнення витрат. Такий підхід дозволяє підприємству не лише контролювати собівартість, а й формувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності.

Визнання та накопичення витрат на підприємствах, що надають інформаційні послуги, здійснюється відповідно до обраної облікової політики та застосовуваної концептуальної основи фінансової звітності. У практиці організації

обліку витрати, пов'язані з наданням інформаційних послуг, доцільно накопичувати на рахунку «Виробництво» з подальшим формуванням собівартості наданих послуг. Синтетичний облік відображає узагальнену суму витрат за період, тоді як аналітичний облік забезпечує деталізацію витрат за об'єктами калькулювання, зокрема за конкретними замовленнями, внутрішніми проєктами, продуктами, етапами робіт і відповідальними підрозділами.

У практиці організації синтетичного та аналітичного обліку суттєве значення має програмний продукт, у якому ведеться бухгалтерський облік підприємства. У досліджуваній компанії облік здійснюється з використанням SAP, переважно в контурі FI/CO, що забезпечує ведення обліку відповідно до робочого плану рахунків та автоматизує формування регістрів. На рівні синтетичного обліку в системі формуються регістри, звіти, які відображають обороти та залишки за рахунками: журнал бухгалтерських документів/проведень, реєстр документів, головна книга, оборотно-сальдова відомість, обороти і залишки по рахунку, а також звіти з розшифровкою до первинного документа. Для аналітичного обліку використовуються розрізи, аналітичні ознаки та довідники, що дозволяють деталізувати витрати за контрагентами, договорами, проєктами/субпроєктами, підрозділами, статтями витрат, видами послуг та іншими параметрами, визначеними обліковою політикою. У SAP така деталізація, як правило, забезпечується через аналітичні об'єкти та поля обліку, що дає змогу формувати картку рахунку чи аналіз рахунку у потрібних розрізах, виконувати відбори й групування за періодом, проєктом або статтею витрат та отримувати розшифровку до конкретного документа.

Інформаційно-аналітичне забезпечення є важливою складовою аналітичного обліку та внутрішнього контролю в ІТ-компаніях, оскільки формує основу для деталізації витрат і їх аналізу у розрізі продуктів, проєктів та центрів відповідальності. Практика досліджуваного підприємства свідчить, що поряд із бухгалтерськими модулями та внутрішніми реєстрами оплат доцільно використовувати інструменти бізнес-аналітики та продуктової аналітики, які

забезпечують консолідацію даних, їх перевірку та оперативний моніторинг відхилень.

Tableau застосовується переважно для формування управлінської звітності на основі облікових і платіжних даних, зокрема для консолідації витрат за статтями, проектами, продуктами, каналами та контрагентами, а також для побудови аналітичних панелей контролю бюджету, структури витрат і їх динаміки. Стандартизація розрахунків і єдині підходи до відображення показників підвищують порівнянність періодів та прозорість управлінських висновків.

Amplitude доповнює обліковий контур шляхом формування аналітичної бази щодо використання продукту, що є суттєвим для контролю витрат на залучення трафіку та супровід цифрових сервісів. На відміну від бухгалтерських даних, які фіксують факт витрати, продуктова аналітика дозволяє оцінювати зв'язок між витратними рішеннями та показниками поведінки користувачів, зокрема активацією, конверсіями та утриманням, що підсилює обґрунтованість висновків щодо ефективності витрат.

Загалом поєднання інструментів бізнес-аналітики та продуктової аналітики підвищує якість аналітичного обліку і внутрішнього контролю, оскільки забезпечує простежуваність витрат, зменшує ризик помилкової класифікації та створює інформаційну основу для оптимізації витрат і планування бюджетів.

Можливості SAP з аналізу інформації дають змогу поєднати фінансовий контур, тобто відображення витрат за рахунками бухгалтерського обліку, з управлінською деталізацією витрат за об'єктами калькулювання. Зокрема, на підставі даних синтетичних і аналітичних реєстрів можна оперативно формувати вибірки за витратами на конкретний проєкт/клієнта, контролювати структуру витрат за елементами (персонал, ресурси, підрядники тощо), відстежувати динаміку витрат у часі та забезпечувати прозорість закриття періоду за рахунок розшифровок до первинних документів і можливості перейти від підсумку до рядка документа.

У разі застосування паперової форми ведення обліку, тобто журнально-ордерної, реєстрами синтетичного обліку виступають журнали-ордери, а для

узагальнення інформації про витрати використовується Журнал 5, який призначений для відображення витрат діяльності та операцій зі списання витрат на фінансові результати; аналітична деталізація при цьому ведеться у відповідних відомостях.

У межах рахунка 23 «Виробництво» доцільно розмежувати в аналітичному обліку витрати за двома видами інформаційних послуг: проєктні роботи з розробки/впровадження та послуги з підтримки програмного забезпечення. Для проєктних робіт витрати накопичуються за замовленнями і списуються на собівартість за результатами приймання виконаних робіт, тоді як для підтримки витрати групуються за звітними періодами та визнаються відповідно до умов договору.

Для підприємств, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, методологічні підходи до визнання, оцінки та розмежування витрат між звітними періодами визначаються вимогами міжнародних стандартів. Водночас відображення операцій у бухгалтерському обліку забезпечується внутрішнім робочим планом рахунків підприємства та належним документальним підтвердженням. Це дозволяє поєднати вимоги фінансової звітності з потребою управлінської деталізації витрат за продуктами та проєктами.

Основні проводки, що використовуються на цьому етапі, наведено нижче в табл. 2.2.

Після завершення робіт накопичені витрати списуються на рахунок 90 «Собівартість реалізації» (Дт 90 – Кт 23), що відповідає вимогам українського законодавства. Рахунок 90 призначений для формування фактичної собівартості реалізованих робіт і послуг, тому таке списання є логічним завершенням циклу обліку витрат. Витрати на розробку програмного забезпечення накопичуються на рахунку 23 за замовниками, а дохід відображають на рахунку 703 після підписання акта виконаних робіт, що підтверджує правильність використання вищезгаданих проводок.

Таблиця 2.2 – Відображення витрат на надання інформаційних послуг у синтетичному обліку.

№ з/п	Текст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		дебет	кредит	
1	2	3	4	5
1	Нараховано заробітну плату виконавцям послуг	23	66	24 000
2	Нараховано єдиний соціальний внесок та відрахування на заробітну плату	23	65	5 280
3	Нарахування амортизації серверного та комп'ютерного обладнання	23	13	1 500
4	Відображення вартості ресурсів та ліцензій, використаних у проектах	23	63	2 500
5	Оплата хмарних сервісів та хостингу, необхідних для надання послуг	23	631	3 000
6	Нараховано амортизацію нематеріальних активів (програмних платформ)	23	133	800
7	Відображення вартості послуг залучених підрядників	23	685	12 000
8	Оплата реклами та закупівлі трафіку в соціальних мережах (витрати на збут)	23	631	6 000
9	Розподіл загальновиробничих витрат	23	91	1 000
10	Відображено собівартість реалізованих послуг	90	23	50 080

Джерело: згруповано за інформацією [24].

Важлива роль аналітичного обліку полягає в тому, що він дозволяє керівництву ІТ-компанії контролювати витрати на кожному етапі реалізації проектів; у межах рахунка 23 здійснюється розподіл витрат не лише за видами послуг, а й за конкретними клієнтами та виконавцями, що забезпечує повнішу картину собівартості. Це полегшує калькулювання собівартості, моніторинг рентабельності та прийняття управлінських рішень. У міжнародній практиці, на відміну від суто документального підходу, акцент робиться на економічній сутності операцій. Визнання витрат відбувається з урахуванням фактичного споживання ресурсів і завершення послуги для клієнта, а не лише на підставі

оформлених документів. Такий підхід сприяє більш точному визначенню періоду, в якому витрати формують собівартість, що особливо важливо для проектних ІТ-послуг, де тривалість виконання може бути значною.

У статті болгарської дослідниці Р. Іванової підкреслюється, що для аналізу фінансових результатів за видами продукції та послуг потрібна внутрішня інформація, сформована завдяки синтетичному та аналітичному обліку й оборотним відомостям. Такий підхід забезпечує внутрішніх користувачів (менеджмент) надійними даними для оцінки ефективності проектів і прийняття оперативних рішень. Водночас інформація цього рівня є конфіденційною та не розкривається у фінансовій звітності [25, с.55].

Система синтетичного та аналітичного обліку процесу надання інформаційних послуг повинна відповідати вимогам українського законодавства та враховувати найкращі практики міжнародного обліку. Рахунок 23 «Виробництво» є ключовим для накопичення витрат на надання послуг. Правильне використання рахунків 66, 13, 63, 91 (92) і 90 забезпечує повний цикл від визнання витрат до формування собівартості. [26, с.33]. Витрати на кожен етап чи продукт розподіляються за допомогою аналітичного обліку, що дозволяє точніше відслідковувати собівартість послуг. Докладніше про систему обліку витрат можна розглянути на рис. 2.1.

У продуктових ІТ-компаніях доцільно розглядати облік витрат як двоконтурну систему. Фінансовий облік ведеться за Планом рахунків у розрізі юридичних осіб, тоді як управлінська аналітика формується у розрізі продуктів/підпроектів для оцінки рентабельності та контролю витрат. Узгодженість цих контурів забезпечується через єдині правила класифікації витрат, єдині довідники контрагентів та обов'язкове маркування кожної операції аналітичними ознаками (продукт, підпроект, місяць, характер витрат тощо).

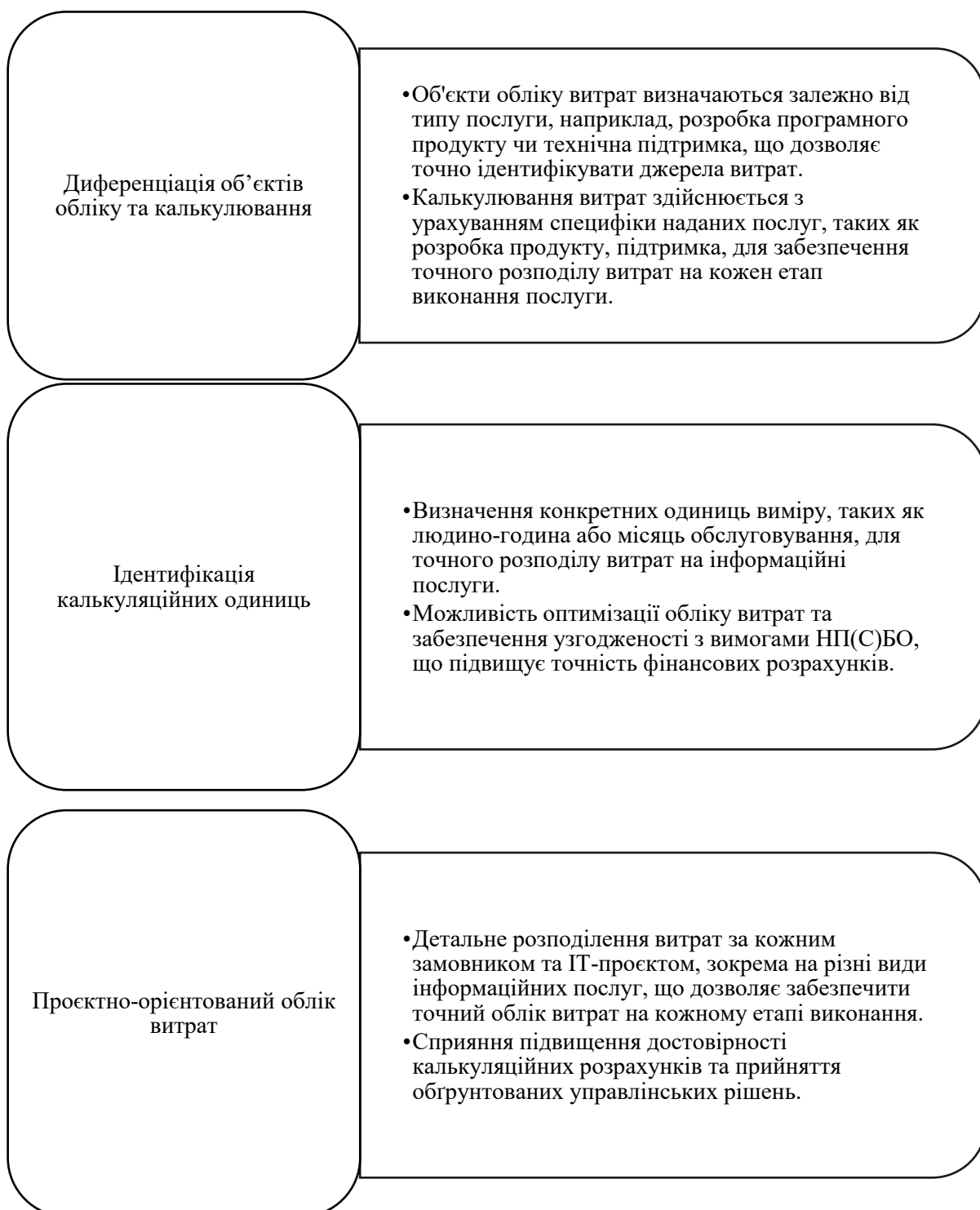

Рисунок 2.1 – Система обліку надання інформаційних послуг на ІТ-підприємстві.

Джерело: побудовано автором на основі [31, с.32].

У фінансовому обліку базова логіка полягає в тому, що первинні документи, а саме інвойси, розрахункові листи, підтвердні звіти провайдерів, внутрішні погодження в системі документообігу, є підставою для визнання витрат і зобов'язань. Рахунок 23 «Виробництво» застосовується як накопичувальний для

витрат, пов'язаних із створенням/підтримкою інформаційних сервісів, за потреби для окремих робіт/послуг, тоді як 66, та пов'язані нарахування, відображає витрати на персонал за ставкою/гіг-контрактами, 63 відображає розрахунки з постачальниками (SaaS, хмара, підрядники), 13 показує амортизацію активів, а 91 і 92 загальновиробничі та адміністративні витрати, що потребують подальшого розподілу. За підсумками місяця виконується закриття періоду: визначаються витрати, що належать до звітного місяця, включно з отриманими, але ще не інвойсованими послугами, розподіляються накладні витрати за обраною базою, після чого формується підсумкова собівартість/витрати періоду та фінансовий результат.

Аналітичний облік у продуктивній моделі доцільно будувати на основі транзакційної бази з реквізитами компанія, контрагент, субпроект, розподіл, місяць, природа, субрахунок, сума, опис. У цьому підході компанія відповідає юридичній особі (фінансовий контур), субпроект/продукт відповідає об'єкту управлінського калькулювання, розподіл фіксує віднесення витрати як прямої або розподіленої, природа/субрахунок деталізують економічну сутність (зарплата, хмара, ліцензії, комісії, маркетинг тощо), а місяць забезпечує коректне розмежування витрат між періодами. Окремо слід врахувати, що в управлінській звітності маркетингові витрати можуть включатися до показника валовий прибуток, після чистого доходу, тоді як у фінансовому обліку вони, як правило, класифікуються як витрати на збут/періоду; тому в обліковій політиці варто прямо закріпити правила узгодження управлінської та фінансової класифікації, щоб забезпечити порівнюваність показників і контроль витрат без викривлення фінансової звітності.

Практичну реалізацію багаторівневої аналітики витрат і їх віднесення до статей звітності наведено на прикладі деталізації категорії представницьких витрат в додатку Ж.

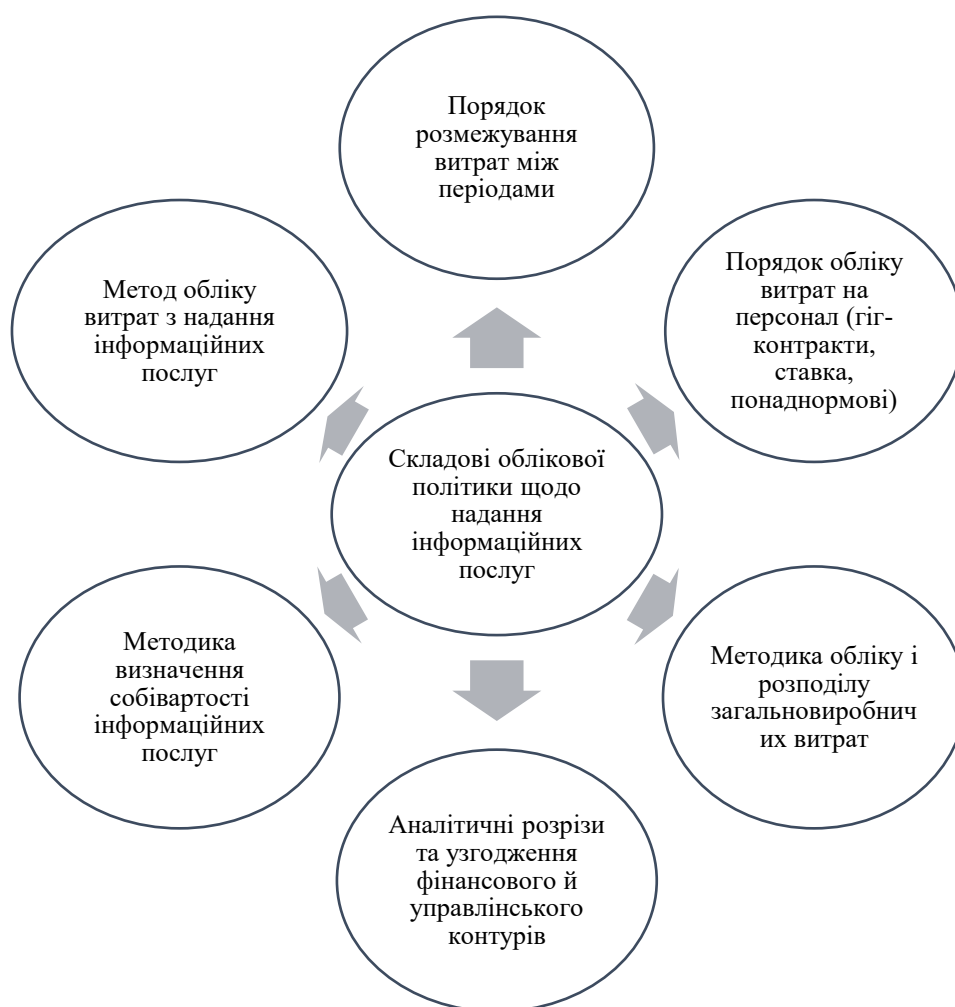

Рисунок 2.2 – Складові облікової політики щодо надання інформаційних послуг.

Джерело: побудовано автором на основі [32].

З урахуванням продуктової моделі та значної частки непрямих витрат, облікова політика щодо надання інформаційних послуг має комплексно визначати правила визнання, групування й розподілу витрат, а також забезпечувати узгодження фінансового та управлінського контурів обліку. Взаємозв'язок ключових складових такої облікової політики (порядок розмежування витрат між періодами, облік витрат на персонал, методика розподілу загальновиробничих витрат, підходи до калькулювання та аналітичні розрізи) представлено на рис. 2.2.

Для діяльності продуктивних ІТ-компаній екосистеми Genesis характерні договори, за якими економічні вигоди споживаються протягом певного періоду, тоді як оплата може здійснюватися як на початку періоду, так і після його завершення. У зв'язку з цим облікова політика має прямо закріплювати

застосування принципу нарахування та порядок розмежування витрат між звітними періодами, щоб забезпечити коректне формування фінансового результату та зіставність показників у динаміці.

У випадку здійснення передоплати сума не визнається витратами одноразово в момент платежу, оскільки на цю дату підприємство ще не спожило відповідну послугу. Така оплата обліковується як актив у вигляді передплати (витрат майбутніх періодів) і надалі систематично списується до складу витрат протягом строку дії договору. Списання може здійснюватися рівномірно або пропорційно фактичному споживанню послуг залежно від їх економічної сутності. Застосування такого підходу є критично важливим для IT-бізнесу, оскільки дає змогу уникнути штучного «просідання» прибутковості на початку року через одноразове віднесення значних сум передоплат на витрати та забезпечує правильний розподіл витрат за місяцями.

Натомість у випадку постоплати витрати визнаються у тому звітному періоді, в якому послуга фактично отримана та спожита, навіть якщо рахунок або оплата буде здійснена пізніше. На дату звітності при цьому формується відповідне зобов'язання у вигляді кредиторської заборгованості або нарахованих витрат. Для коректної реалізації такого підходу мають бути запроваджені процедури закриття періоду, що передбачають оцінку отриманих, але ще не інвойсованих послуг, а також нарахування витрат на підставі актів, звітів про фактичне використання ресурсів провайдерів або інших підтвердних документів.

Окремо доцільно передбачити порядок розподілу витрат у ситуаціях, коли споживання послуг є нерівномірним протягом періоду або прямо залежить від обсягу використання, що є типовим для хмарної інфраструктури, окремих професійних сервісів та рекламних послуг. У таких випадках витрати мають розподілятися відповідно до фактичного обсягу споживання, а не формально рівними частинами, що забезпечує достовірність відображення витрат та підвищує якість управлінської й фінансової звітності.

Таким чином, інтеграція синтетичного та аналітичного обліку з дотриманням вимог законодавства й орієнтацією на економічну сутність операцій

створює необхідну основу для правильного відображення витрат та контролю процесу надання інформаційних послуг.

2.3 Особливості калькулювання собівартості інформаційних послуг

Калькулювання собівартості інформаційних послуг має ряд характерних особливостей, що зумовлені нематеріальною природою кінцевого продукту, інтелектуальною складовою процесу його створення, а також високою питомою вагою людського капіталу в загальній структурі витрат ІТ-підприємства. На відміну від виробничих підприємств, де значну частку собівартості формують матеріальні витрати, у сфері інформаційних послуг домінують витрати на оплату праці кваліфікованих фахівців, обслуговування ІТ-інфраструктури, програмне забезпечення, мережеві та хмарні сервіси. Це визначає потребу у специфічному підході до організації процесу калькулювання та вибору відповідних методів обліку витрат.

Українські дослідники, зокрема Єремян О. і Ярошенко А., акцентують на тому, що чинна нормативна база не містить чітких рекомендацій щодо методики визначення собівартості ІТ-послуг, а тому підприємства використовують адаптовані загальноприйняті підходи. Найбільш поширеним та логічно обґрунтованим у практиці є позамовний метод калькулювання, що передбачає ведення обліку витрат за окремими замовленнями, проєктами або договорами. Це пов'язано з тим, що кожна інформаційна послуга має унікальні характеристики — різний обсяг робіт, складність, тривалість виконання, чисельність залучених спеціалістів, що унеможливорює застосування попроцесного методу. Крім того, проєктний характер ІТ-послуг передбачає значні коливання інтенсивності виконання робіт, що потребує гнучкого обліково-аналітичного підходу [31, с.29].

Важливою складовою калькулювання є визначення складу прямих і непрямих витрат. Підтвердженням витрат на оплату праці як ключової складової собівартості є розрахункові листи працівників із відображенням нарахувань та утримань, які використовуються для аналітичного віднесення витрат на відповідні

проекти, приклад наведено в додатку И. До прямих витрат переважно належать оплата праці розробників, тестувальників, дизайнерів, бізнес-аналітиків; амортизація обладнання, безпосередньо залученого у проєкті; витрати на оренду спеціалізованих хмарних сервісів та ліцензій. Непрямі витрати підприємства — адміністративні, загальновиробничі, витрати на ІТ-інфраструктуру та технічну підтримку — потребують обґрунтованого вибору бази розподілу. Українські науковці пропонують використовувати людино-години виконання робіт, оскільки саме робочий час працівників виступає ключовим ресурсом формування собівартості ІТ-послуг. Такий підхід забезпечує пропорційний та економічно обґрунтований розподіл накладних витрат між проєктами, що особливо важливо у компаніях з великою кількістю паралельних замовлень.

У міжнародному досвіді, зокрема в дослідженні Фауждар Д.С. та ін., калькулювання собівартості інформаційних послуг здійснюється з використанням більш формалізованих підходів, серед яких найбільш поширеним є «bottom-up» метод. Він передбачає детальне визначення вартості кожного ресурсу, реально спожитого під час надання послуги: починаючи від вартості ІТ-інфраструктури та її амортизації, витрат на навчання персоналу та ліцензування ПЗ, і завершуючи комунікаційними витратами, електроенергією та іншими супутніми витратами. У цьому методі всі витрати поділяються на капітальні (сервери, мережеве обладнання, розробка базових модулів) та операційні (зарплата, технічна підтримка, хостинг, оренда, хмарні сервіси). Така деталізація дозволяє отримати максимально точну собівартість послуг і формувати прозору систему управління витратами [36].

Оскільки методика калькулювання та склад витрат істотно залежать від моделі надання інформаційних послуг, доцільно попередньо систематизувати їх види як об'єкт бухгалтерського обліку. Узагальнену класифікацію інформаційних послуг представлено на рис. 2.3.

Рисунок 2.3 – Види інформаційних послуг як об'єкт бухгалтерського обліку.

Джерело: побудовано автором на основі [33].

Наведена класифікація пояснює відмінності у структурі прямих і непрямих витрат та підсилює потребу в деталізованому аналітичному обліку для коректного розподілу накладних витрат між продуктами/проектами.

Однією з ключових проблем у сфері калькулювання ІТ-послуг є висока частка непрямих витрат, що ускладнює їх розподіл між проектами. Накладні витрати часто включають витрати на кібербезпеку, мережеве адміністрування, підтримку центрів обробки даних, оренду спеціалізованих серверних приміщень, оплату програмних рішень як послуги. У той же час структура витрат може значно змінюватися залежно від моделі надання послуг, наприклад локальне розміщення (на інфраструктурі замовника), хмарна модель, програмне забезпечення як послуга, надання персоналу, аутсорсинг для бізнесу. Це підсилює значення аналітичного обліку для забезпечення об'єктивності калькулювання.

Спільним для української та міжнародної практики є розуміння того, що собівартість інформаційних послуг формується не лише на основі прямих витрат, а значною мірою залежить від правильного визначення та розподілу накладних витрат. Водночас міжнародні стандарти (наприклад, підходи ITFM та TBM) роблять акцент на економічній сутності операцій та реальному споживанні ресурсів, тоді як в Україні вагому роль відіграє формальність первинного документування та відповідність облікових записів нормативним вимогам. Це створює певний розрив між обліковою та управлінською моделлю калькулювання, який ІТ-підприємства намагаються ліквідувати шляхом впровадження систем побудови внутрішніх калькуляцій, автоматизації обліково-аналітичних процесів та застосування сучасних методів управління витратами.

В табл. 2.3 наведено приклад практичної реалізації автоматизації обліково-аналітичних процедур у системі SmartBooks через формування стандартних звітів, що використовуються для калькулювання собівартості інформаційних послуг у розрізі проєктів, продуктів та періодів.

У межах магістерського дослідження було визначено внутрішню ціну виконання робіт за принципом «витрати плюс» як суму повної собівартості проєкту, сформованої на підставі локального кошторису, та нормативної надбавки, що враховує резерв на ризики й цільовий рівень результативності.

Для цілей внутрішнього бюджетування та управлінської оцінки доцільності виконання робіт у продуктивній моделі може застосовуватися підхід «витрати плюс», за яким внутрішня ціна робіт визначається на основі повної собівартості проєкту з додаванням нормативної надбавки. Така надбавка може відображати резерв на ризики та невизначеність обсягу робіт, витрати на координацію, а також цільовий рівень рентабельності внутрішнього «замовлення». Розрахункова калькуляція прямих і накладних витрат, що формують повну собівартість, наведена у локальному кошторисі, додатку Х.

Таблиця 2.3 – Використання звітів SmartBooks у калькулюванні собівартості інформаційних послуг

№ з/п	Об'єкт калькулювання / розріз	Звіт у SmartBooks	Які дані дає	Використання в калькулюванні собівартості
1	2	3	4	5
1	Проект / продукт	Sales by Products	Дохід продуктами/застосунками	База для розрахунку маржинальності продуктів; співставлення доходів із прямими та розподіленими накладними витратами
2	Клієнт / канал монетизації	Sales by Customers	Дохід у розрізі клієнтів/каналів	Аналіз структури доходів та впливу каналів на витрати (зокрема маркетингові)
3	Рахунки/статті витрат	Trial Balance Report	Обороти та залишки за рахунками/субрахунками	Формування загальної суми витрат періоду та групування за статтями для подальшого розподілу
4	Період (динаміка витрат)	Trial Balance for the Period	Обороти за обраний період	Порівняння витрат між періодами, контроль відхилень, уточнення нормативів і бюджетів
5	Консолідація (проекти/юрособи)	Combined Trial Balance	Консолідовані обороти/залишки	Розрахунок собівартості в груповому контурі; зіставлення підходів до розподілу між юрособами/проектами
6	Деталізація витрат	Account Register Report	Реєстр операцій за рахунком	Перевірка правильності віднесення витрат до статей і об'єктів калькулювання; пошук помилок у класифікації
7	Платіжні операції	Bank Statement Report / Transactions	Рух коштів, призначення платежу, контрагенти	Валідація витрат і їх підтвердження; контроль коректності первинних документів (інвойс/договір) перед включенням у собівартість
8	Грошові потоки	Cash Flow Statement	Надходження/виплати за видами діяльності	Перевірка узгодженості витрат і фактичних виплат; контроль ліквідності при високій частці накладних витрат

Джерело: побудовано автором.

Внутрішню ціну робіт за методом «витрати плюс» доцільно визначати за формулою:

$$P = C_{\text{повн}} \cdot (1 + r), \quad (2.1)$$

де P — внутрішня ціна робіт (умовна вартість проекту);

$C_{\text{повн}}$ — повна собівартість проекту;

r — норматив надбавки (частка).

За даними калькуляції повна собівартість проєкту становить $C_{\text{повн}} = 568\,000$ грн. За умови встановлення нормативної надбавки $r = 10\%$ внутрішня ціна робіт дорівнює:

$$P = 568\,000 \cdot (1 + 0,10) = 624\,800 \text{ грн.} \quad (2.2)$$

Для обґрунтування рівня надбавки в управлінських цілях може застосовуватися комбінований підхід, який враховує очікувану норму результативності та резерв на ризики:

$$r = r_0 + r_{\text{риз}} \quad (2.3)$$

де r_0 — базовий норматив (цільова надбавка);

$r_{\text{риз}}$ — резерв на ризики (невизначеність вимог, можливі переробки, зміни строків).

Наприклад, якщо прийняти $r_0 = 7\%$ та $r_{\text{риз}} = 3\%$, тоді $r = 10\%$, а внутрішня ціна робіт становить 624 800 грн, що забезпечує формування резерву та керованість планування витрат за внутрішніми проєктами.

Додатково для аналітики доцільно визначити «одиничну» внутрішню ціну 1 люд.-год, яка дозволяє порівнювати проєкти різної трудомісткості:

$$p_{1\text{год}} = \frac{P}{T}, \quad (2.4)$$

де T — трудомісткість проєкту.

За $T = 544$ люд.-год:

$$p_{1\text{год}} = \frac{624\,800}{544} \approx 1\,148,53 \text{ грн/люд.-год.} \quad (2.5)$$

Отриманий показник використовується для внутрішнього контролю, планування бюджету та порівняння альтернатив виконання робіт.

Отже, особливості калькулювання собівартості інформаційних послуг полягають у домінуванні трудових і технологічних компонентів у структурі витрат, проектному характері робіт, високій частці непрямих витрат, необхідності їх економічно обґрунтованого розподілу, а також у відсутності єдиної методики, що спонукає підприємства комбінувати національні вимоги та міжнародні практики для отримання найбільш точної та корисної для управління інформації.

2.4 Відображення інформації щодо операцій з надання інформаційних послуг в фінансовій звітності підприємства

Відображення операцій з надання інформаційних послуг у фінансовій звітності підприємства має свої особливості, пов'язані із специфікою ІТ-сектору, нематеріальним характером кінцевого продукту та необхідністю застосування як національного законодавства, так і вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Процес відображення таких операцій передбачає послідовне формування інформації про витрати, доходи, активи та зобов'язання, що виникають у зв'язку з виконанням договорів на інформаційні послуги.

Важливу роль відіграє правильне документальне оформлення господарських операцій, оскільки саме первинні документи підтверджують факт виконання робіт і визначають момент визнання доходу. Як зазначає Чернецька О.В. у дослідженні, присвяченому обліковому забезпеченню ІТ-послуг, надання інформаційних послуг супроводжується передачею результату інтелектуальної праці, що вимагає чіткого фіксування моменту переходу права власності на створений ІТ-продукт або програмний модуль, оскільки це безпосередньо впливає на порядок відображення доходів у фінансовій звітності. Узгодження технічного завдання, підписання актів приймання-передачі та документів щодо відповідності результату робіт умовам договору формують основу для відображення отриманого доходу та дебіторської заборгованості у складі активів [27, с.261].

З погляду міжнародних стандартів, порядок визнання доходів від надання інформаційних послуг регулюється МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами». Основний принцип полягає у визнанні доходу в момент, коли контроль над результатом послуги переходить до замовника. Для інформаційних послуг найпоширенішим підходом є визнання доходу у момент завершення надання послуги, що характерно для реалізації програмних рішень, консалтингових послуг, інсталяції та налаштування ПЗ. Такий підхід демонструє і міжнародна практика: наприклад, у консолідованій звітності Konica Minolta 2022-2024 років, дохід від solution-послуг та медичних ІТ-послуг визнається у момент, коли компанія виконує

ключове зобов'язання перед клієнтом, а саме, завершує надання послуги та передає результат замовнику. Натомість доходи від довгострокових сервісних контрактів на технічну підтримку або обслуговування обладнання визнаються рівномірно протягом строку дії договору, оскільки користь від послуги надається клієнту поступово [27, с.38]. Приклад звіту про фінансові результати наведено в додатках Т, У, Ф [28, с. 4; 29, с. 4; 30, с. 4].

Формування статей фінансової звітності, пов'язаних з інформаційними послугами, охоплює декілька ключових аспектів.

- Доходи від реалізації послуг (Звіт про фінансові результати, форма №2, рядок 2000 «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)»): відображаються після передачі контролю над результатом послуги. Якщо договір передбачає етапність виконання, можуть визнаватися пропорційно до ступеня завершеності.
- Дебіторська заборгованість (Звіт про фінансовий стан, форма №1, рядок 1125 «Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги») виникає з моменту підписання акту виконаних робіт і визнається, якщо підприємство отримало право на компенсацію.
- Витрати діяльності відображаються за принципом відповідності, тобто у тому ж періоді, що й дохід, до якого вони відносяться (Звіт про фінансові результати, форма №2: собівартість наданих/реалізованих послуг, рядок 2050; адміністративні, рядок 2130; витрати на збут, рядок 2150; інші операційні, рядок 2180).
- Активи за договорами, якщо підприємство виконує послугу, але не має права на оплату до певної стадії, то формується контрактний актив.
- Зобов'язання за договорами виникають, якщо підприємство отримало передоплату, але результат послуги ще не передано замовнику.

Особливої уваги потребує порядок розкриття інформації у примітках до фінансової звітності. МСФЗ передбачають необхідність розкриття інформації про характер зобов'язань за договорами, методи оцінки ступеня завершеності, визначення ціни транзакції та наявність змінних компонентів винагороди. Для ІТ-

компаній це важливо у контексті оцінки обсягу робіт, що виконуються на умовах оплати за витраченим часом та матеріалами, договорів із фіксованою ціною або сервісних угод. Такі розкриття підвищують прозорість діяльності підприємства та дозволяють користувачам звітності оцінити очікувані грошові потоки та ризики, пов'язані з виконанням довгострокових проєктів.

Додатково варто зазначити, що суттєву роль у формуванні фінансової звітності відіграє класифікація договорів на надання інформаційних послуг. У практиці ІТ-підприємств поширені як договори з чітко визначеним результатом, так і договори, де оплата залежить від фактично витраченого часу. У першому випадку доходи визнаються здебільшого після досягнення погодженого результату, тоді як у другому, поступово, відповідно до обсягу наданих послуг за звітний період. Від типу договору залежить структура активів та зобов'язань у балансі, адже договори із фіксованою ціною частіше формують контрактні активи або контрактні зобов'язання, тоді як контракти з оплатою за витраченим часом та матеріалами частіше відображаються як короткострокова дебіторська заборгованість без накопичення довгострокових зобов'язань.

У контексті ІТ-послуг важливим є також питання обліку послуг, що надаються поетапно, зокрема у сфері розробки програмного забезпечення. Під час виконання етапів проєкту, що мають самостійний комерційний характер, наприклад, розробка архітектури, дизайн, MVP, підприємство може визнавати дохід частинами за умови, що ці етапи передаються замовнику і приносять йому економічну користь. Це узгоджується з вимогами МСФЗ 15 щодо поділу зобов'язань на окремі зобов'язання щодо виконання. Якщо ж етапи не можуть бути відокремлені або самостійно використані замовником, дохід визнається лише після завершення всього комплексу робіт. Такий підхід забезпечує більш точне відображення фактичної економічної сутності операцій, що є основою міжнародних стандартів.

Суттєвим аспектом є і відображення у фінансовій звітності нематеріальних активів, створених у процесі надання інформаційних послуг. Якщо ІТ-компанія створює продукт, право на який залишається за нею, а замовник отримує лише

доступ або ліцензію, це може призвести до визнання нематеріального активу у балансі підприємства. Натомість, якщо розроблений продукт передається замовнику з повним переходом прав, результат робіт відображається виключно як дохід від реалізації послуг. Це потребує оцінки критеріїв визнання активів, передбачених МСБО 38 «Нематеріальні активи». Нерідко підприємства формують внутрішні облікові політики для визначення межі між послугою та створенням нематеріального активу, щоб забезпечити узгодженість розкриття інформації у примітках до звітності.

Крім того, важливим елементом прозорості фінансової звітності є розкриття ризиків, пов'язаних з виконанням договорів на інформаційні послуги. До ключових ризиків належать курсова нестабільність (оскільки значна частина ІТ-контрактів прив'язана до іноземної валюти), ризик неплатоспроможності замовника, а також ризик невиконання проєктних зобов'язань у визначені строки. Відповідно до вимог МСФЗ, підприємства повинні розкривати у примітках інформацію щодо політики управління кредитним ризиком, ризиком ліквідності, а також інформацію про розрахункові оцінки, що впливають на визнання доходу, зокрема оцінку ступеня завершеності робіт або змінних компонентів винагороди.

Ще одним суттєвим аспектом є взаємозв'язок між фінансовою та управлінською звітністю. Оскільки інформаційні послуги характеризуються високою питомою вагою непрямих витрат та значними коливаннями завантаженості персоналу, підприємства часто використовують внутрішні формати звітності, наприклад звіти щодо рентабельності проєктів, розрахунки вартості до завершення проєкту, які слугують основою для коректного відображення операцій у зовнішній фінансовій звітності. Гармонізація цих підходів дозволяє формувати достовірні показники прибутковості контрактів, визначати реальні грошові потоки та забезпечувати відповідність вимогам МСФЗ. Приклад управлінської фінансової звітності за 2022-2023 роки наведено в додатку К.

У практиці досліджуваного підприємства управлінська звітність займає суттєву частку часу та ресурсів, оскільки саме на її рівні відбувається деталізований перегляд транзакцій і запитів на оплату за типами операцій та їх економічною

природою. Такий аналіз є критичним: одна й та сама оплата може потребувати різної класифікації залежно від змісту (наприклад, витрати на інфраструктуру, підписки, маркетингові сервіси, послуги підрядників, витрати, що підлягають подальшому розподілу між проєктами тощо), а отже впливає на віднесення витрат до відповідних статей та центрів відповідальності. З цією метою відділ звітності регулярно комунікує з командами проєктів для уточнення призначення витрат, джерела економічної вигоди та коректного визначення категорії витрат у внутрішньому обліку, а також формує управлінські коригування, що забезпечують релевантність показників рентабельності продуктів і проєктів.

Водночас фінансова звітність за юридичними особами, сформована відповідно до облікової політики та вимог МСФЗ, має обмежені можливості для ретроспективних змін: після закриття періоду та, особливо, після проходження аудиторських процедур підприємство дотримується принципу стабільності та порівнянності даних, не здійснюючи “управлінських” перекласифікацій у зовнішній звітності без належних підстав і документального підтвердження. У результаті управлінська звітність виконує роль більш гнучкого інструмента аналізу, тоді як фінансова — роль стандартизованого зовнішнього представлення діяльності, орієнтованого на вимоги користувачів фінансової інформації та аудиторську перевірюваність.

Для гармонізації управлінських і фінансових даних на підприємстві запроваджено спеціалізоване програмне забезпечення, яке консолідує інформацію з різних джерел (платіжні системи, бухгалтерські модулі, внутрішні реєстри витрат і проєктну аналітику) та дозволяє налаштовувати власні параметри класифікації і правила розподілу. Практична цінність такого інструмента полягає в тому, що він забезпечує єдине джерело достовірності для ключових показників, скорочує час на ручні уточнення і коригування, та підвищує узгодженість управлінських рішень із даними фінансової звітності. В умовах значного обсягу транзакцій і різноманітності типів витрат це підсилює контроль якості даних і дозволяє швидше формувати як управлінські, так і фінансові висновки щодо ефективності проєктів, маржинальності продуктів і прогнозованих грошових потоків.

Узагальнюючи, відображення операцій з надання інформаційних послуг у фінансовій звітності є багатовимірним процесом, який охоплює документальне підтвердження господарських операцій, визначення моменту переходу контролю, облікове відображення активів і зобов'язань за договорами, формування доходів та витрат відповідно до принципу відповідності, а також розкриття суттєвих оцінок та припущень у примітках. Комплексність таких операцій вимагає від підприємства поєднання національного регулювання з міжнародними стандартами, що дозволяє забезпечити прозорість, достовірність і релевантність фінансової інформації для користувачів.

Таким чином, відображення інформації щодо операцій з надання інформаційних послуг у фінансовій звітності підприємства об'єднує вимоги національного обліку щодо документального підтвердження операцій та міжнародних стандартів, що визначають момент визнання доходу залежно від переходу контролю до замовника. Висока частка інтелектуальних ресурсів, проектний характер послуг та різноманітність моделей розрахунків формують складну систему обліково-аналітичних процедур, яка забезпечує повноту й достовірність фінансової звітності ІТ-підприємств. Узгодженість управлінської та фінансової звітності забезпечується за умови застосування уніфікованих довідників витрат, регламентованих і контрольованих правил їх розподілу, а також налагодження наскрізної простежуваності від первинної господарської операції (транзакції) та підтвердних документів до віднесення витрат на відповідні статті й об'єкти обліку (проекти) та подальшого відображення у звітності. Це, своєю чергою, знижує ймовірність розбіжностей між результатами внутрішнього управлінського аналізу та даними зовнішньої фінансової звітності.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1 Організація і методика внутрішнього контролю за процесом надання інформаційних послуг

Внутрішній контроль визначають як процес, який здійснюють керівництво, рада директорів та інші працівники для забезпечення ефективності й результативності операцій, достовірності фінансової звітності та дотримання вимог законодавства. Згідно з концепцією COSO, система внутрішнього контролю складається з п'яти взаємопов'язаних компонентів: контрольного середовища, оцінки ризиків, контрольних заходів, інформації й комунікації, а також моніторингу. Формування контрольного середовища передбачає встановлення етичних принципів та відповідальності; оцінка ризиків дозволяє ідентифікувати й аналізувати загрози, що впливають на досягнення цілей; контрольні заходи охоплюють процедури авторизації, перевірки й звірки; інформаційні системи повинні забезпечувати своєчасне отримання та передачу даних; моніторинг – це постійний нагляд за якістю контролів та їх оновленням. Приклад листа-запита аудитора наведено в додатку М. Наявність усіх цих елементів забезпечує ефективне функціонування інформаційних систем, які повинні генерувати фінансову, операційну та комплаєнс-інформацію для управлінських потреб.

Узагальнюючи викладені теоретичні положення, можна сказати, що всі ці компоненти працюють як єдина інтегрована система, покликана забезпечити контрольованість та прозорість діяльності. Саме тому в межах дослідження була побудована узагальнена модель внутрішнього контролю ІТ-підприємства, яка відображає взаємозв'язок між цілями, функціями, принципами й методами контролю, а також його нормативним та організаційним забезпеченням. Узагальнення цього підходу подано на рис.3.1, де схематично зображено, як

елементи системи з'єднані між собою для досягнення ефективності й результативності управлінських рішень.

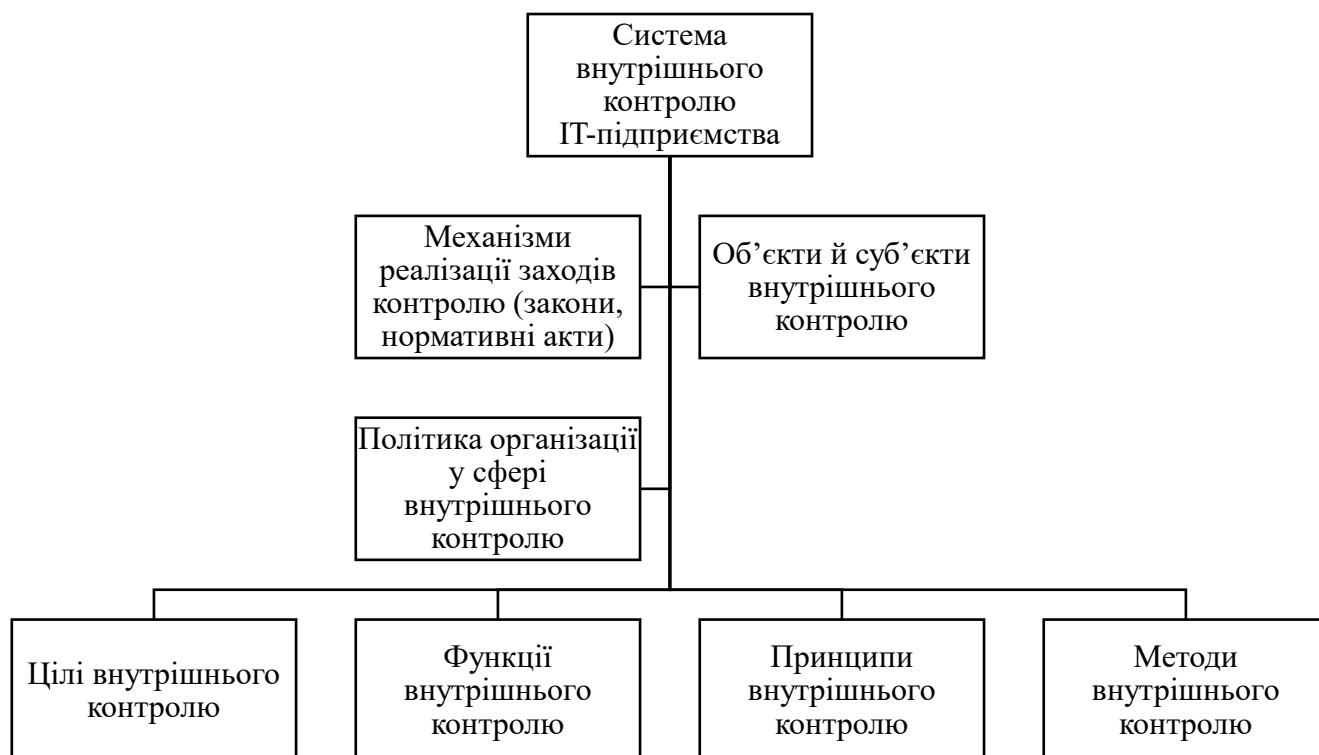

Рисунок 3.1 – Система внутрішнього контролю ІТ-підприємства.

Джерело: побудовано автором на основі [34, с.55].

У дослідженні А. Сакун підкреслюється, що внутрішній контроль займає ключове місце в системі інформаційного забезпечення управління: саме завдяки йому відбувається контроль і оцінка показників діяльності підприємства. Організація такого контролю потребує побудови належного контрольного середовища, проведення систематичного аналізу ризиків, встановлення та дотримання процедур (авторизації, розмежування обов'язків, перевірок, звірок) та ефективної системи комунікації для обміну інформацією між рівнями управління. Необхідно також забезпечувати регулярний моніторинг, як через щоденний контроль у процесі діяльності, так і шляхом окремих перевірок, щоб вчасно виявляти недоліки та вдосконалювати систему. Для інформаційних послуг, що швидко цифровізуються, такі вимоги особливо актуальні: цифрові рішення збільшують швидкість обробки даних, але й породжують нові ризики, тому внутрішній контроль повинен адаптуватися до ІТ-середовища, гарантувати

повноту, достовірність та безпеку даних та підтримувати прийняття управлінських рішень [35, с.114].

На ІТ-підприємстві функціонує підрозділ контролінгу, який забезпечує внутрішній контроль за наданням інформаційних послуг. По-перше, контролінг слідкує за тим, щоб усі запити на оплату супроводжувались рахунками-фактурами та своєчасно вводилися в систему оплати Titan. Приклад фрагменту процедури “Payment request / Approval workflow” представлено в додатку Н. Це відповідає підходу Фауджар Д.С., який передбачає ідентифікацію та вимірювання всіх ресурсів, що використовуються для надання ІТ-послуг.

Дотримуючись аудиторських стандартів (ISA 315/330), контролери забезпечують належну авторизацію та документування рахунків, розподіл обов’язків і точне відображення операцій, що формує надійне інформаційне середовище для управлінських рішень.

По-друге, підрозділ контролінгу ініціював розробку нової системи SmartBooks. Спочатку були проведені стратегічні сесії для визначення функціоналу (які дані та звіти мають відображатися), що перегукується з рекомендацією Фауджар Д.С. проводити кастомізацію інформаційних систем з урахуванням потреб користувачів. Після впровадження контролінг здійснює тестування: перевіряє коректність роботи, виявляє прогалини та формує пропозиції щодо доопрацювання. Це відповідає вимогам аудиторських стандартів щодо оцінки ІТ-контролів, а також застереженням дослідників, що цифрові технології зменшують людські помилки, але потребують належного управління ризиками та політик безпеки. Тому в SmartBooks запроваджені контролі доступу, аудит-логи та перевірки цілісності даних.

Третьою функцією є формування та аналіз фінансової звітності. SmartBooks дає змогу вивантажувати звіти за проектами, консолідувати їх, порівнювати між періодами та відслідковувати кореляцію між субрахунками (наприклад, дебіторською заборгованістю та доходами, кредиторкою і витратами). Підхід Фауджар Д.С., що передбачає проведення чутливісного аналізу та оцінку впливу змін параметрів на загальну вартість, адаптується у вигляді аналітичних процедур:

контролінг аналізує відхилення, тренди та взаємозв'язки, щоб виявити ризики або помилки. Консолідація звітності в розрізі проектів і юридичних осіб забезпечує прозорість та своєчасне інформування менеджменту, що узгоджується з принципами дієвої системи внутрішнього контролю.

Щомісячно підрозділ контролінгу оновлює відомість руху (узгодження) залишків на основі виграшок із системи Solid щодо продажів через платіжні системи (PSP), нарахованих комісій, повернень і списань. Вони розраховують залишок дебіторської заборгованості та резервів у розрізі проектів, юридичних осіб і платіжних систем та звіряють ці дані з місячними звітами PSP у форматах PDF і Excel, що наведено в додатку II. Подібно до методики Фауджар Д.С., яка пропонує річне амортизування капітальних витрат і регулярну оцінку економічної вартості ІТ-послуг [36], контролінг використовує рол-форвард для актуалізації вартості та перевірки повноти й точності доходів. Така практика відповідає аудиторським вимогам щодо регулярних звірок та документування, а також забезпечує своєчасне виявлення відхилень і підтримує фінансову прозорість підприємства.

У сучасних ІТ-підприємствах, для яких характерні проєктний формат роботи, висока частка непрямих витрат і значна кількість різномірних транзакцій, зокрема оплат через платіжні картки, витрат на цифрові сервіси та хмарну інфраструктуру, зростає потреба в посиленій координації обліково-аналітичних процесів. У таких умовах контролінг виступає інституційним механізмом, що поєднує функції фінансового контролю, внутрішньої аналітики та методологічної підтримки класифікації витрат, забезпечуючи прозорість і керованість витратної частини діяльності.

З огляду на те, що економічна природа окремих витрат не завжди однозначна та може істотно впливати на їх віднесення до статей витрат, центрів фінансової відповідальності або конкретних проєктів, ключовим завданням контролінгу є забезпечення коректної ідентифікації витрат на етапі їх виникнення та подальшого відображення у системі обліку. Це досягається через регламентовані процедури перевірки первинних документів, узгодження із проєктними командами, застосування уніфікованих довідників та правил розподілу, а також

через формування управлінської звітності, орієнтованої на потреби внутрішніх користувачів.

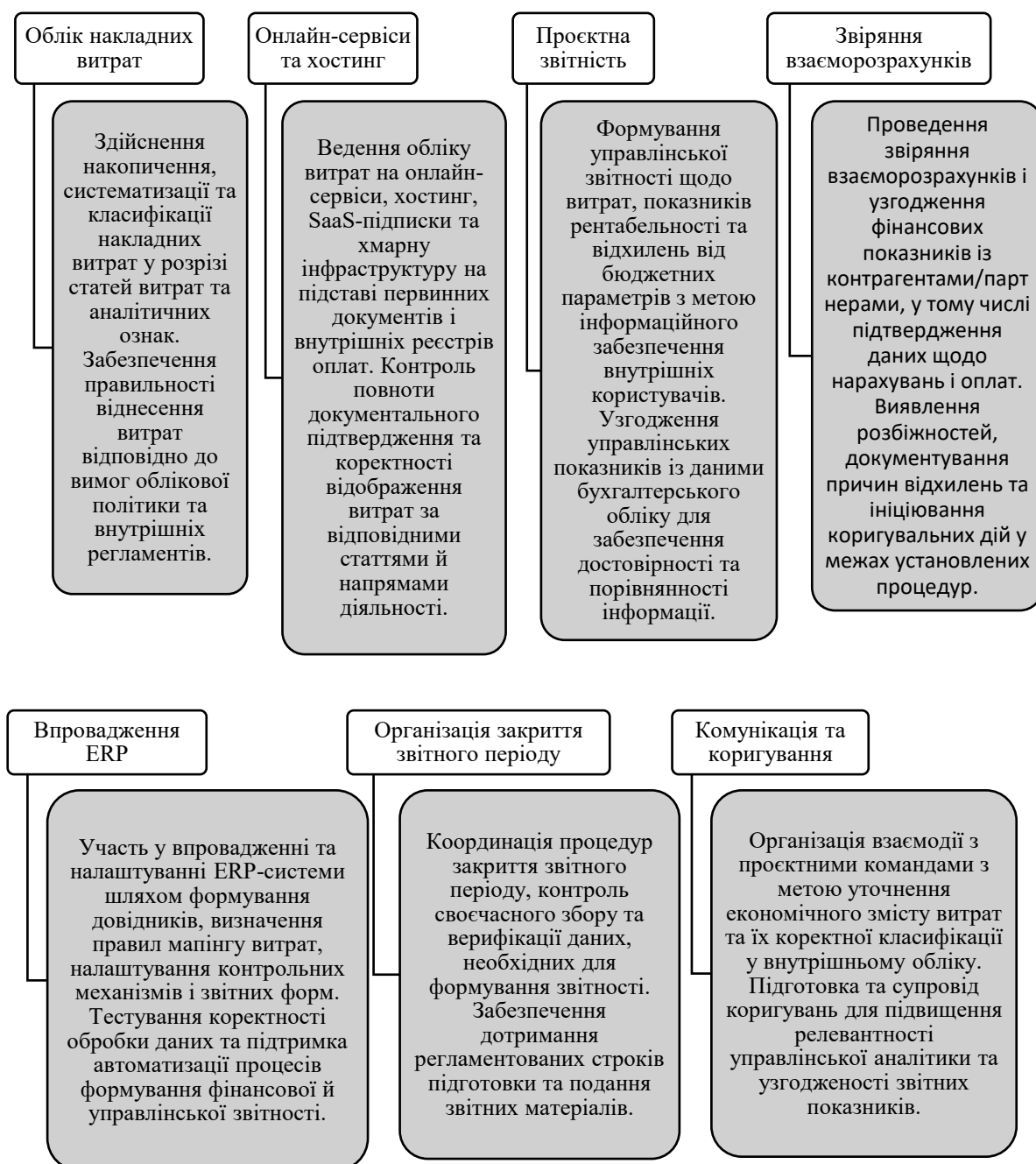

Рисунок 3.2 – Основні завдання відділу контролінгу.

Джерело: побудовано автором.

Важливою характеристикою контролінгу є його роль у забезпеченні узгодженості між управлінською та фінансовою звітністю. З одного боку, управлінський контур потребує гнучкості для адекватного відображення економічного змісту витрат і прийняття оперативних рішень. З іншого, фінансова

звітність має ґрунтуватися на стандартизованих правилах, бути відтворюваною та перевірюваною, особливо в умовах зовнішнього аудиту. У зв'язку з цим функції контролінгу концентруються як на підтримці регулярного звітного циклу та закриття періоду, так і на впровадженні інструментів автоматизації, ERP-рішень, що підвищують якість даних і зменшують частку ручних коригувань.

Узагальнення ключових функціональних напрямів діяльності відділу контролінгу для досліджуваного підприємства наведено на рис. 3.2, де відображено основні завдання, які забезпечують методологічну єдність, контрольованість витрат і інформаційну підтримку управлінських рішень.

Практична організація внутрішнього контролю на ІТ-підприємстві логічно використовує компоненти COSO в конкретні регламенти й дії контролінгу. Контрольне середовище та розподіл відповідальності проявляються через чітко визначені ролі: ініціатор платежу формує запит, контролінг перевіряє наявність рахунку-фактури та коректність реквізитів, а внесення в Titan відбувається лише після авторизації. Це мінімізує ризик несанкціонованих витрат і забезпечує повноту первинних даних. Оцінка ризиків у такій моделі реалізується більш коректно і точно, через контрольні точки: чи є підтверджувальний документ, чи відповідає витрата проєкту, чи не дублюється запит, чи правильно визначена юридична особа. Контрольними заходами є регулярні перевірки, звірки та підтвердження, які створюють доказову базу для управлінських рішень і майбутніх аудит-процедур, зокрема за логікою ISA 315/330, ідентифікація ризиків і реагування контрольними процедурами. У результаті контроль стає частиною операційного процесу надання інформаційних послуг, а не разовим переглядом. Приклад маркетингового кабінету, за яким здійснюється систематичний контроль, представлено в додатку Л.

Другим пластом поєднання теорії і практики є контроль як безперервне вдосконалення інформаційної системи та аналітики. Розробка SmartBooks через стратегічні сесії, тестування й доопрацювання є фактичними компонентами. Контролінг формує вимоги до звітності, визначає, що саме потрібно бізнесу, перевіряє коректність логіки звітів, закриває прогалини в даних і вводить ІТ-

контролі (розмежування доступів, аудит-логи, перевірки цілісності), щоб зменшити ризики помилок і маніпуляцій у цифровому середовищі, що детальніше можна переглянути в додатку Р. Далі ці контролю відтворюються у щомісячному циклі: оновлення відомості руху (узгодження) залишків на базі Solid і звірка з місячними звітами платіжних систем у PDF/Excel-форматі забезпечують доказовість доходів, комісій, повернення коштів, оспорювання платежів та коректність дебіторської заборгованості і резервів у розрізі проєктів, юридичних осіб і платіжних систем. Саме систематичне виконання звірок та застосування аналітичних процедур, таких, як консолідація даних, порівняння показників у динаміці періодів, аналіз взаємозв'язків між «дебіторська заборгованість – дохід» і «кредиторська заборгованість – витрати» трансформують такий теоретичний компонент як моніторинг у формалізований комплекс практичних контрольних дій. У підсумку це забезпечує належну організацію процесу надання інформаційних послуг, підвищує достовірність управлінської та фінансової інформації й зміцнює фінансову дисципліну підприємства.

3.2 Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю на підприємстві

Важливо зазначити, що внутрішній контроль є складовою системи корпоративного управління. Він дає змогу виявляти та усувати помилки, забезпечувати достовірність бухгалтерської інформації й захищати активи підприємства. Сучасна концепція COSO наголошує, що ефективний внутрішній контроль спирається на створення належного контрольного середовища, ідентифікацію та аналіз ризиків, застосування адекватних контрольних процедур, організацію інформаційних потоків і комунікації та постійний моніторинг. Лише комплексне поєднання цих компонентів створює основу для об'єктивної оцінки й удосконалення системи контролю.

І. Замула й М. Танасієва серед завдань внутрішнього контролю окремо виділяють оцінку ефективності елементів системи внутрішнього контролю та

вжиття коригуючих заходів [37, с.45]. Під оцінюванням розуміють зіставлення фактичних результатів із цілями та нормативними вимогами, виявлення відхилень і причин їх виникнення, визначення відповідальних осіб. Лише після такої оцінки проводяться коригувальні дії (наприклад, зміна процедур, перегляд повноважень чи впровадження додаткових ІТ-контролів), що дає змогу підвищити ефективність системи. Внутрішній контроль має циклічний характер: він складається з проведення аналізу, здійснення коригувальних заходів та повторного оцінювання, що у сукупності забезпечує постійне вдосконалення системи.

Для аналізу внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві доцільно використати підхід, запропонований у дослідженні І. Ткача та співавторів щодо оцінки ефективності системи внутрішнього контролю за допомогою матриці ключових показників ефективності (КРІ). Методика складається з кількох етапів. Спочатку за результатами тестів і аналізу фінансових (бухгалтерських) звітів відбираються показники, що характеризують роботу системи контролю. Потім ці показники заносять до матриці КРІ та для кожного обчислюють відношення фактичного рівня до нормативного за формулою:

$$KPI = \frac{AL}{SL} * 100 \%, \quad (3.1)$$

де AL – фактичний рівень показника;

SL - нормативний рівень показника.

Далі отримані значення зважують за ступенем важливості та формують узагальнений індикатор ефективності, віднімаючи вплив показника збитків. Одержаний коефіцієнт інтерпретують за шкалою Гаррінгтона в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Шкала функції корисності, запропонована Харрінгтоном

№ з/п	Узагальнений індикатор	Рівень ефективності СВК
1	2	3
1	$D > 0,8$	належний рівень
2	$0,63 < D < 0,8$	достатній рівень
3	$0,37 < D < 0,63$	недостатній рівень
4	$0,2 < D < 0,37$	незадовільний рівень
5	$D < 0,2$	відсутня ефективність

Джерело: побудовано автором на основі [38, с.72].

Після визначення шкали інтерпретації узагальненого індикатора ефективності СВК, наступним кроком є формування інформаційної бази для його розрахунку.

Поряд із контролем дотримання процедур і коректності відображення операцій у бухгалтерському обліку, важливим напрямом оцінки дієвості системи внутрішнього контролю на IT-підприємстві є контроль витратної ефективності у розрізі продуктів і каналів залучення. Для продуктової моделі, де суттєву частку структури витрат становлять витрати на закупівлю трафіку та цифрові сервіси, критично важливо не лише підтвердити витрати документально й правильно їх класифікувати, а й забезпечити простежуваність зв'язку “скільки витрачено → який економічний ефект отримано”. Такий підхід формує підґрунтя для обґрунтованого планування бюджетів і своєчасного коригування витратної політики.

На досліджуваному підприємстві відповідний контроль реалізується через регулярний аналітичний супровід витрат: транзакції та запити на оплату деталізуються за типами операцій і їх економічною природою, оскільки навіть незначні відмінності у змісті платежу можуть впливати на його управлінську класифікацію, наприклад, витрати на закупівлю трафіку за платформами/операційними системами, комісії платіжних провайдерів, витрати на інфраструктуру тощо. З метою підвищення якості даних відділ звітності здійснює комунікацію з продуктовими командами для уточнення призначення витрат і, за потреби, формує управлінські коригування (перекласифікації/перерозподіли) у внутрішньому контурі аналітики. Водночас фінансова звітність за юридичними особами, сформована за вимогами стандартів і внутрішніх політик, залишається стабільною та не піддається ситуативним “аналітичним” перекласифікаціям, особливо після проходження аудиторських процедур, що забезпечує порівнянність і перевірюваність зовнішніх показників.

Інформаційною основою такого контролю виступають цифрові інструменти бізнес-аналітики та продуктової аналітики, зокрема ВІ-рішення та системи подієвого аналізу), які дозволяють консолідувати дані про витрати, деталізувати їх

за каналами/платформами та зіставляти з результативними метриками у динаміці. У практичному вимірі це дає змогу оцінювати окупність витрат та відстежувати залежність між обсягом вкладених ресурсів і досягнутим ефектом, наприклад, через показники типу ROMI, періоду окупності витрат на залучення тощо, у розрізі окремих напрямів (Apple/Android, PSP) та сукупно. Приклад відповідного управлінського моніторингу витрат на закупівлю трафіку та їх окупності наведено в табл. 3.2, що відображає місячну динаміку витрат і показників окупності за ключовими категоріями.

Таблиця 3.2 – Моніторинг витрат на закупівлю трафіку та показників окупності за продуктом

Період	Закупка трафіку, Apple	Закупка трафіку, PSP	Закупка трафіку, Android	Закупка трафіку, загалом	ROMI, Apple (%)	ROMI, PSP (%)	ROMI, Total (%)
1	2	3	4	5	6	7	8
01 2025	448,426	232,732	34,298	715,456	-15	-22	-18
02 2025	342,070	52,608	22,621	417,299	-9	-30	-11
03 2025	361,827	26,764	32,749	421,340	-9	-20	-9
04 2025	357,089	17,355	51,737	426,181	10	-26	6
05 2025	370,136	43,123	62,107	475,366	12	-16	6
06 2025	332,068	41,511	56,563	430,142	-9	1	-10
07 2025	355,243	66,334	41,081	462,658	-7	84	4
08 2025	315,027	112,959	39,398	467,384	-11	80	7
09 2025	188,730	151,467	24,165	364,362	-12	67	20
10 2025	144,506	301,892	25,250	471,648	-15	70	38
11 2025	107,346	412,607	11,611	531,564	19	70	59

Джерело: побудовано автором.

У продуктових ІТ-компаніях суттєву частку витрат формують витрати на закупівлю трафіку та пов'язані цифрові сервіси, що обумовлює необхідність контролю не лише їх документального підтвердження й правильного віднесення на рахунки, а й витратної результативності. У межах внутрішнього контролю доцільно застосовувати показники, які забезпечують кількісне зіставлення обсягу понесених витрат із досягнутим економічним ефектом та дають змогу відстежувати динаміку окупності витрат у часі й у розрізі каналів/платформ.

ROMI, як витратна окупність маркетингових витрат через маржинальний результат, визначається за формулою:

$$ROMI_t = \frac{MR_t - MKT_t}{MKT_t} \times 100\%, \quad (3.2)$$

де MKT_t — витрати на маркетинг/закупівлю трафіку у періоді t ;

MR_t — маржинальний результат, або маржинальний внесок, що відноситься до відповідних витрат, після прямих змінних витрат, релевантних для розрахунку окупності.

Період окупності витрат на трафік, або Payback Period, для когорти чи періоду витрат, визначається за формулою:

$$PP = \min\{\tau: \sum_{k=0}^{\tau} MR_{t+k} \geq MKT_t\} \quad (3.3)$$

де PP — мінімальний горизонт часу τ , за якого накопичений маржинальний результат покриває витрати на трафік, здійснені у періоді t .

Застосування показників $ROMI$ та періоду окупності витрат дозволяє інтерпретувати ефективність внутрішнього контролю не лише з позиції формальної правильності облікових процедур, а й з позиції економічної доцільності витрат у розрізі продуктів і каналів. По-перше, розрахунок таких метрик можливий лише за умови належної якості первинних даних: коректної класифікації платежів, повноти документального підтвердження, точності розподілу витрат за статтями та аналітичними ознаками, а також стабільної роботи інформаційних систем обліку й аналітики. По-друге, отримані значення $ROMI/PP$ можуть використовуватися як інформаційна база для моніторингу контрольованості витрат і як додатковий доказ результативності контрольного середовища в частині управління витратами.

У контексті сформованої матриці KPI ці метрики доцільно розглядати як приклад прикладного управлінського контролю, який спирається на виконання ключових контрольних процедур, уже відображених у табл. 3.3: дотримання процедур авторизації, точність обліку витрат, надійність ІТ-систем та коректність нарахувань/розрахунків із контрагентами. Таким чином, контроль окупності витрат виступає логічним надбудовним рівнем, що інтегрує результати операційного контролю, правильність даних, у контроль результативності та підсилює обґрунтованість управлінських рішень щодо планування бюджетів і їх коригування.

Для цього було відібрано набір ключових показників ефективності, які відображають найбільш суттєві напрями внутрішнього контролю на ІТ-

підприємстві. Відібрані показники мають нормативні значення та вагові коефіцієнти, що дозволяє агрегувати результати в узагальнений індикатор і надалі оцінити ефективність СВК за шкалою Гаррінгтона. Перелік KPI, їх зміст, формули розрахунку та параметри оцінювання наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Набір ключових показників ефективності

№ з/п	Індикатор	Що вимірюється	Формула KPI (AL/SL)	Нормати вне значення (SL)	Вага*
1	2	3	4	5	6
1	Дотримання процедур авторизації	Частка платіжних операцій, що мають повний пакет документів і підтверджені відповідальною особою	(затверджені платежі / загальна кількість платежів) × 100 %	100 %	0,20
2	Точність обліку доходів і витрат	Частка операцій з доходами та витратами, відображених без помилок у системах Titan/SmartBooks	(коректно відображені операції / загальна кількість операцій) × 100 %	100 %	0,20
3	Своєчасність інкасації дебіторської заборгованості	Відхилення фактичного періоду збору дебіторки від запланованого	(нормативний період / фактичний період) × 100 % (наприклад, 30 днів / фактична кількість днів)	30 днів	0,15
4	Дотримання юридичних норм договорів	Частка договорів, що відповідають законодавству україн реєстрації контрагентів, у тому числі строкам та формі	(договори, узгоджені з юристами / загальна кількість договорів) × 100 %	100 %	0,15
5	Надійність IT-систем (Titan, SmartBooks)	Співвідношення фактичного аптайму систем до нормативу	(фактичний аптайм / 99 %) × 100 %	99 % аптайму	0,15
6	Коректність нарахування комісій та робота з контрагентами	Частка операцій із правильними розрахунками комісій PSP та перевіреними контрагентами (перевищили поріг матеріальності)	(операції з коректними нарахуваннями / загальна кількість операцій) × 100 %	100 %	0,15

Джерело: побудовано автором на основі [39, с.60]

Після формування матриці KPI оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю здійснюється шляхом порівняння фактичних значень показників із нормативними. Коефіцієнти визначаються за формулою:

$$K_i = \frac{AL_i}{SL_i}, \quad (3.4)$$

де AL_i - фактичне значення показника;

SL_i - нормативне (цільове) значення.

Для показника своєчасності інкасації дебіторської заборгованості, застосовується обернене співвідношення:

$$K_3 = \frac{SL_3}{AL_3} \quad (3.5)$$

За наданими даними отримано такі коефіцієнти:

$$K_1 = 0,91;$$

$$K_2 = 0,95;$$

$$K_3 = \frac{30}{35} = 0,857;$$

$$K_4 = 0,99;$$

$$K_5 = \frac{0,93}{0,99} = 0,939;$$

$$K_6 = 0,88.$$

Узагальнений індикатор ефективності СВК визначено як зважену суму коефіцієнтів (за умови, що сума ваги дорівнює 1):

$$D = \sum_{i=1}^6 W_i * K_i \quad (3.6)$$

Підставляючи значення ваг і коефіцієнтів, одержуємо:

$$D = 0,20 \cdot 0,91 + 0,20 \cdot 0,95 + 0,15 \cdot 0,857 + 0,15 \cdot 0,99 + 0,15 \cdot 0,939 + 0,15 \cdot 0,88 \approx 0,92.$$

Узагальнений індикатор $D = 0,92$ свідчить про належний рівень ефективності системи внутрішнього контролю підприємства відповідно до шкали Гаррінгтона (значення $D > 0,8$).

Підходи, що застосовуються на досліджуваному ІТ-підприємстві, спрямовані на забезпечення захисту активів групи, повноти та достовірності первинних документів і облікових даних, дотримання міжнародних стандартів і внутрішніх політик, а також на підвищення рівня розкриття управлінської та фінансової інформації. Така логіка організації контролю узгоджується з висновками О. Онищенко та Н. Мариної, які підкреслюють, що внутрішній контроль є важливим чинником ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку, оскільки забезпечує надійність облікових записів, дисципліну виконання процедур і підвищує якість інформації для прийняття управлінських рішень [40, с.253].

Отже, внутрішній контроль на підприємстві виступає не лише механізмом виявлення помилок, а й інструментом підтримання прозорості, передбачуваності та керованості діяльності. У поєднанні з КРІ-оцінюванням це створює методичну основу для кількісного вимірювання результативності СВК і обґрунтування напрямів її подальшого вдосконалення.

3.3 Пропозиції щодо удосконалення системи контролю за наданням інформаційних послуг

З огляду на динамічність цифрового середовища та підвищені вимоги до прозорості, безпеки й відповідності регуляторним нормам, удосконалення системи контролю за наданням інформаційних послуг доцільно здійснювати на основі ризик-орієнтованого підходу та цифровізації контрольних процедур.

Інтегрована оцінка ризиків із залученням даних та процедур самооцінювання ризиків і контролів доцільна для ІТ-підприємства, однак її реалізація ускладнюється організаційною моделлю взаємодії з бізнес-одинацями. Процеси самооцінювання ризиків і контролів RCSA передбачають, що власники процесів спільно з контролінгом, комплаєнсом і функціями ризик-менеджменту ідентифікують ключові ризики, визначають наявні контрольні заходи та оцінюють їх результативність, достатність і фактичне виконання, за узгодженими критеріями. Практична імплементація RCSA може бути організована у вигляді регулярного циклу, наприклад, щоквартально: формування переліку бізнес-процесів і «власників», заповнення стандартизованих шаблонів, проведення сесій спільного перегляду та затвердження плану дій щодо усунення прогалин із фіксацією строків і відповідальних осіб. Для підвищення об'єктивності оцінювання RCSA доцільно підкріплювати висновки даними з інформаційних систем (платежі, звірки, журнали погоджень, відхилення, показники повернень коштів і спірних операцій), що дає змогу перевести самооцінювання з формального рівня у доказовий та керований формат [41].

Рисунок 3.3 – Концептуальна модель удосконалення системи контролю за наданням інформаційних послуг на основі ризик-орієнтованого та цифрового підходу.

Джерело: побудовано автором.

На практиці проекти не завжди демонструють достатню зацікавленість у спільному опрацюванні ризиків із головним офісом: сплата адміністративної комісії формує очікування, що функції контролю, комплаєнсу та безпеки повністю забезпечуватимуться централізовано. За таких умов виникає ризик формального ставлення до процедур, неповного обміну інформацією та несвочасного залучення профільних функцій у випадках, коли рішення бізнес-одиниць створюють фінансові, операційні або регуляторні наслідки. Відтак, для підвищення результативності оцінювання ризиків доцільно встановити чіткі правила взаємодії: визначити обов'язкові точки залучення бізнес-одиниць, такі, як ініціювання нових

процесів, зміни платіжних провайдерів, істотні договори, запуск нових юрисдикцій, закріпити відповідальність за надання даних та підтвердження контрольних процедур, а також запровадити регулярні сесії пріоритезації ризиків із фіксацією рішень і контрольних заходів.

Окремого удосконалення потребує функція незалежного підтвердження, забезпечення впевненості щодо дієвості контролів. У цьому контексті доцільним є застосування роботизованої автоматизації процесів, RPA, для виконання повторюваних контрольних процедур: автоматичних звірок, перевірки повноти пакета документів, контролю відповідностей між системами та формування протоколів відхилень. Інструменти генеративного штучного інтелекту можуть використовуватися як допоміжний засіб для швидкого аналізу великих масивів неструктурованих даних (тексти договорів, листування, пояснювальні записки, примітки до звітів), а також для виявлення нетипових формулювань і ризикових сигналів, які потребують додаткового перегляду фахівцем. Поєднання автоматизованого виконання тестів і аналітичної підтримки дає змогу підвищити охоплення контролями, зменшити залежність від людського чинника та забезпечити сталість якості перевірок у часі [41].

Окремим напрямом удосконалення системи контролю доцільно визначити запровадження постійного моніторингу витратної ефективності у розрізі продуктів, каналів та категорій витрат. Для продуктових ІТ-компаній, у яких істотну частку становлять витрати на закупівлю трафіку, цифрові сервіси та інфраструктуру, контроль має охоплювати не лише правильність документального підтвердження і класифікації витрат, але й їх результативність у часі, тобто відстеження залежності між обсягом понесених витрат та рівнем їх окупності. Такий підхід формує підґрунтя для обґрунтованого бюджетного планування, своєчасної оптимізації витрат і зниження ризику накопичення неефективних витратних напрямів.

Практичну реалізацію зазначеного підходу доцільно забезпечити шляхом узгодження даних бухгалтерського та управлінського обліку і використання інструментів аналітики. Для цього варто встановити єдині правила маркування витрат за продуктом, каналом, платформою, юрисдикцією та типом транзакції,

унормувати довідники й алгоритми розподілу, а також запровадити аналітичні панелі контролю з ключовими витратними показниками, зокрема показниками окупності маркетингових витрат, динамікою витрат на інфраструктуру та відхиленнями від затверджених бюджетних лімітів. З метою підвищення керованості доцільно визначити порогові значення та сигнальні критерії, які автоматично ініціюватимуть перегляд ситуації, наприклад, стійко від'ємна окупність за окремим каналом протягом кількох звітних періодів, різке зростання вартості залучення, незаплановане збільшення витрат на онлайн сервіси, систематичні відхилення від бюджетних обмежень. У таких випадках мають застосовуватися регламентовані дії, а саме уточнення економічної природи витрат, перевірка коректності їх класифікації, аналіз причин відхилення та підготовка коригувальних управлінських рішень.

Запровадження постійного моніторингу витратної ефективності посилить превентивний характер контролю, оскільки забезпечить перехід від постфактум виявлення відхилень до раннього сигналізування про ризики та своєчасного коригування витратної політики. Водночас це сприятиме підвищенню узгодженості між управлінською аналітикою та фінансовими даними, оскільки рішення щодо оптимізації витрат ґрунтуватимуться на уніфікованих довідниках, прозорих правилах віднесення витрат і доказовій базі, сформованій на основі консолідованих інформаційних джерел.

На підприємстві виконуються звірки та перевірки, однак значна їх частина залишається залежною від ручних дій працівників. Поєднання ручних та інформаційно-технологічних контролів є прийнятним на перехідному етапі, проте воно зберігає ймовірність людських помилок, нерівномірність якості виконання процедур та ризик пропуску відхилень у пікові періоди. Тому доцільним є поетапний перехід до більшої автоматизації тестування контролів: стандартизувати контрольні сценарії, під'єднати джерела даних (платежі, продажі, комісії, повернення коштів, спірні операції), налаштувати автоматичні звірки й контрольні повідомлення про відхилення, а також організувати роботу команди швидкого

реагування, яка матиме визначені строки на усунення виявлених недоліків і документування коригувальних заходів.

Водночас важливо посилити формалізацію управління. Варто чітко описати ролі, бізнес-процеси та контрольні процедури, навіть з урахуванням динамічності ІТ-середовища. Недостатня визначеність правил і залежність від усних домовленостей підвищують ризик непорозумінь, різного трактування вимог і втрати критично важливої інформації під час кадрових змін або масштабування. З метою мінімізації таких ризиків доцільно створити єдине цифрове середовище регламентів: опис процесів у вигляді карт процесів і контрольних матриць, закріплення відповідальних осіб, визначення контрольних точок і необхідних підтвердних документів. Окремо слід забезпечити керування змінами, фіксацію, погодження та відстеження оновлень у процесах і контролях із веденням журналу змін і історії версій. Для цього можуть використовуватися наявні програмні рішення для керування процесами й документами або розроблятися внутрішній модуль/застосунок, інтегрований із фінансовими та операційними системами підприємства. Це дозволить перевести критичну інформацію з неформальних каналів у структуровану, відстежувану та доступну для контролю систему, підвищуючи узгодженість дій, прозорість і якість управління ризиками.

Отже, поєднання інтегрованого управління ризиками, підвищення рівня автоматизації контрольних перевірок і чіткої регламентації ролей та процедур забезпечує зменшення впливу людського чинника, своєчасне виявлення відхилень і підвищення керованості процесів. Реалізація таких заходів створює стійку основу для підтримання фінансової дисципліни, якості облікових даних і надійності контролю за наданням інформаційних послуг.

ВИСНОВКИ

У цифровій економіці інформаційні послуги перетворилися на один із ключових продуктів ІТ-підприємств, а їх надання супроводжується значними витратами на персонал, технологічну інфраструктуру та зовнішні сервіси. За таких умов особливої ваги набуває побудова системи обліку й контролю, яка забезпечує належне документальне підтвердження операцій, коректне віднесення витрат за проєктами/продуктами та формування достовірної фінансової й управлінської інформації для прийняття рішень.

Витрати на надання інформаційних послуг визнаються у бухгалтерському обліку за умови їх фактичного здійснення, можливості достовірного вимірювання та належного первинного документування, що забезпечує коректність відображення господарських операцій. Класифікація витрат за способом включення до собівартості, характером поведінки та економічним змістом є основою для точного калькулювання й контролю структури витрат, що є критичним для ІТ-підприємств із високою часткою трудових ресурсів та значними накладними витратами.

Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю витрат на інформаційні послуги в Україні ґрунтується на вимогах законодавства та НП(С)БО, тоді як міжнародна практика орієнтується на МСФЗ і пріоритет економічного змісту операцій, що визначає різні акценти у визнанні, класифікації та розкритті витрат. На рівні підприємства ці вимоги мають бути адаптовані через облікову політику, робочий план рахунків і систему документального підтвердження з деталізацією аналітики за проєктами, що забезпечує керованість витрат і підвищує достовірність фінансової інформації.

Документальне оформлення витрат на надання інформаційних послуг має забезпечувати наявність належних первинних документів із обов'язковими реквізитами, що є підставою для визнання витрат і їх подальшої перевірки. Використання структурованого документообігу з прив'язкою документів до конкретних видів витрат і об'єктів обліку підвищує обґрунтованість витрат та

створює надійну основу для контролю, особливо з огляду на нематеріальний характер результату інформаційних послуг.

Поєднання синтетичного та аналітичного обліку забезпечує повний цикл від узагальненого відображення витрат на рахунках до їх деталізації за продуктами, проектами, етапами робіт і відповідальними підрозділами, що дозволяє коректно формувати собівартість інформаційних послуг і контролювати рентабельність. Для продуктивних IT-компаній доцільною є двоконтурна модель (фін. облік за юридичними особами та управлінська аналітика за субпроектами) із узгодженням через єдині правила класифікації, довідники та обов'язкові аналітичні ознаки кожної операції.

Собівартість інформаційних послуг визначається домінуванням витрат на персонал та IT-інфраструктуру і значною часткою непрямих витрат, що потребує обґрунтованого вибору баз розподілу та детального аналітичного обліку за проектами/продуктами. Найбільш придатним є позамовний підхід, у роботі це підтверджено прикладом локального кошторису проекту з розрахунком повної собівартості через віднесення накладних витрат за ставкою розподілу та застосуванням TDABC/ABC і підходу «витрати плюс» для визначення внутрішньої ціни робіт.

Операції з надання інформаційних послуг у фінансовій звітності відображаються через коректне документальне підтвердження, визначення моменту визнання доходу та формування пов'язаних статей активів і зобов'язань за договорами. Повнота та прозорість звітності IT-підприємства забезпечуються належним розкриттям у примітках ключових оцінок і ризиків, а також узгодженням фінансового та управлінського контурів обліку для достовірного відображення результатів проектної діяльності.

Організація внутрішнього контролю процесу надання інформаційних послуг на IT-підприємстві має будуватися за логікою COSO як інтегрована система контрольного середовища, оцінки ризиків, контрольних процедур, інформації та комунікації і моніторингу, що трансформується у конкретні регламенти, точки контролю та доказові зв'язки. Практична реалізація через функції контролінгу

(авторизація й документування оплат у Titan, розвиток і тестування SmartBooks, регулярні консолідації та звірки продажів/комісій/повернень із даними платіжних систем) забезпечує своєчасне виявлення відхилень, повноту й достовірність даних та підвищує керованість процесу надання інформаційних послуг.

Оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю доцільно здійснювати за матрицею ключових показників із порівнянням фактичних і нормативних значень та агрегуванням результатів в узагальнений індикатор, що забезпечує об'єктивність висновків і можливість подальших коригувальних дій. За результатами розрахунку для досліджуваного підприємства інтегральний показник становить $D \approx 0,92$, що за шкалою Гаррінгтона відповідає належному рівню ефективності системи внутрішнього контролю та підтверджує результативність діючих контрольних процедур.

Пропозиції щодо удосконалення системи контролю за наданням інформаційних послуг полягають у переході до ризик-орієнтованого управління із регулярним оцінюванням ризиків і контролів, підкріпленням даними інформаційних систем, а також у посиленні координації між проєктами та головним офісом через визначені правила взаємодії й відповідальності. Паралельно доцільно підвищувати рівень автоматизації контрольних перевірок і формалізувати ролі, процеси та контрольні процедури в єдиному цифровому середовищі регламентів, що зменшує залежність від ручних операцій і забезпечує сталість якості контролю в умовах динамічного ІТ-середовища.

Мету кваліфікаційної роботи досягнуто, а поставлені у вступі завдання виконано: узагальнено теоретико-методичні підходи до обліку та контролю витрат на надання інформаційних послуг і обґрунтовано практичні рекомендації щодо їх удосконалення на рівні підприємства. Запропоновані заходи доцільні для впровадження, оскільки спрямовані на підвищення керованості витрат у розрізі проєктів/продуктів, посилення доказовості контролю та якості фінансової й управлінської інформації, а також можуть бути використані під час подальшої цифровізації контрольних процедур і розвитку внутрішніх інформаційних систем підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12> (дата звернення: 02.11.2025).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.12.2025).
3. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 року. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 02.12.2025).
4. Ashikuzzaman Md. What is Information Service? Library & Information Science Education Network. 2025. URL: <https://www.lisedunetwork.com/what-is-information-service/> (дата звернення: 02.11.2025).
5. Kolot A., Herasymenko O., Shevchenko A., Ryabokon I. Employment in the coordinates of digital economy: current trends and foresight trajectories. *Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics*. 2022. № 11. С. 78–123. URL: <https://nfmte.kneu.ua/archive/2022/11.04> (дата звернення: 02.11.2025).
6. Reznikov R., Turlakova S. The crucial role of IT service companies in driving the modern economy. *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*. 2024. № 35(2). С. 198–220. URL: <https://vz.kneu.ua/archive/2024/35%282%29.18> (дата звернення: 02.11.2025).
7. UNCTAD. Technology and Innovation Report 2025: Inclusive Artificial Intelligence for Development. URL: <https://unctad.org/publication/technology-and-innovation-report-2025> (дата звернення: 02.11.2025).
8. UNCTAD. Technology and Innovation Report 2023: Opening Green Windows: Technological Opportunities for a Low-Carbon World. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2023_en.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
9. UNCTAD. Technology and Innovation Report 2021: Catching Technological Waves — Innovation with Equity. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2020_en.pdf (дата звернення: 02.11.2025).

10. UNCTAD. Technology and Innovation Report 2018: Harnessing Frontier Technologies for Sustainable Development. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2018_en.pdf (дата звернення: 02.11.2025).
11. Shepeliuk V. Digital transformation of accounting and analytical processes in Ukraine: trends, challenges, and security imperatives (2020–2025). *Economics, Finance and Management Review*. 2025. № 3(23). С. 58–66. URL: <https://public.scnchub.com/efmr/index.php/efmr/article/view/348> (дата звернення: 02.11.2025).
12. Хмелюк А. В. Управлінський облік: конспект лекцій. Дніпровський державний технічний університет. Дніпро, 2024. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl72.pdf> (дата звернення: 02.11.2025).
13. Клевець О. Класифікація витрат в управлінському обліку: терміни та їх угруповання. 2022. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/klassifikaciya-raskhodov-v-upravlencheskom-uchete> (дата звернення: 02.11.2025).
14. Управлінський облік: посібник / за ред. З.-М. Задорожного, В. В. Муравського. Тернопіль, 2023. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51445> (дата звернення: 02.11.2025).
15. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 02.11.2025).
16. Грабова Н. М., Калюга Є. В. Бухгалтерський облік у сфері послуг. К.: КНЕУ, 2017. С. 142.
17. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-12> (дата звернення: 02.11.2025).
18. Valaskova K., Nagy M., Juracka D. Digital transformation and financial performance: an empirical analysis of strategic alignment in the digital age. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*. 2025. Vol. 19,

- Issue 5. P. 1178–1205. URL: <https://doi.org/10.1108/JEC-11-2024-0241> (дата звернення: 02.11.2025).
19. Sen V., Tsaruk V. Innovative approaches to accounting and management of logistics costs in the digital economy. *Economic Analysis*. 2024. Vol. 34(3). P. 438–446. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.438> (дата звернення: 02.11.2025).
20. МСБО 8. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки. (Офіційний переклад укр.). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%208_ukr.pdf (дата звернення: 02.01.2026).
21. Документальне оформлення надання ІТ-послуг. *Б24*. 20.10.2022. URL: <https://www.buh24.com.ua/dokumentalne-oformlennya-nadannya-it-poslug/> (дата звернення: 02.01.2026).
22. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12> (дата звернення: 02.01.2026).
23. Rohit. Types of Accounting Documents for IT Service Providers. *Skydo Blog*. 9 December 2023. URL: <https://www.skydo.com/blog/types-of-accounting-documents-for-it-service-providers> (дата звернення: 02.01.2026).
24. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 02.01.2026).
25. Ivanova R. Methodological issues of the analysis of the financial results of the enterprise. *Knowledge – International Journal*. 2022. Vol. 51, No. 1. P. 51–57. URL: <https://ojs.ikm.mk/index.php/kij/article/view/5038> (дата звернення: 02.01.2026).
26. Карнаух С. Д. Удосконалення облікового забезпечення та контроль процесу надання ІТ-послуг : магістер. Кваліфікаційна робота : наук. Керівник Чернецька О. В.; Дніпровський державний аграрно-економічний університет, Дніпро, 2023. 66 с. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/9004> (дата звернення: 02.01.2026).
27. Чернецька О. В., Карнаух С. Д. Облікове забезпечення процесу надання ІТ-послуг на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2023. № 10. С. 259–264. URL:

https://www.business-inform.net/article/?year=2023&abstract=2023_10_0_259_264

(дата звернення: 02.01.2026).

28. Konica Minolta, Inc. Audited Financial Report 2023. 2023. 64 p. URL: https://www.konicaminolta.com/shared/changeable/investors/include/ir_library/afr/2023/pdf/konica_minolta_afr2023.pdf (дата звернення: 02.01.2026).

29. Konica Minolta, Inc. Audited Financial Report 2022. 2022. 58 p. URL: https://www.konicaminolta.com/shared/changeable/investors/include/ir_library/afr/2022/pdf/konica_minolta_afr2022.pdf (дата звернення: 02.01.2026).

30. Konica Minolta, Inc. Audited Financial Report 2024. 2024. 68 p. URL: https://www.konicaminolta.com/shared/changeable/investors/include/ir_library/afr/2024/pdf/konica_minolta_afr2024.pdf (дата звернення: 02.01.2026).

31. Єремян О., Ярошенко А. Методичні аспекти обліку витрат і калькулювання собівартості ІТ-послуг. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2(81). С. 26–35. DOI: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.026. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/81/1142.pdf> (дата звернення: 02.01.2026).

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ; Мінфін України від 07.02.2013 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0336-13> (дата звернення: 02.01.2026).

33. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : Наказ; Держспоживстандарт України від 11.10.2010 № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/vb457609-10> (дата звернення: 02.01.2026).

34. Ключ Ю. І., Іжболдіна А. В. Оцінка ефективності внутрішнього контролю промислових підприємств. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. № 3(69). С. 52–57. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/4167> (дата звернення: 02.11.2025).

35. Сакун А. Ж. Внутрішній контроль в системі інформаційного забезпечення потреб управління підприємства. Concepts for the Development of Society's Scientific Potential: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (Prague, Czech Republic, 19–20 January 2024). *Scientific Collection «InterConf+»*. 2024. № 41(185). С. 107-116. URL:

<https://archive.interconf.center/index.php/2709-4685/article/view/5145/5181> (дата звернення: 02.11.2025).

36. Faujdar D. S., Prinja S., Singh T., Sahay S., Kumar R. Costing analysis of an information & communications technology-enabled primary healthcare facility in India. *Indian Journal of Medical Research*. 2023. Vol. 157(4). P. 231–238. DOI: 10.4103/ijmr.IJMR_454_20. URL: https://journals.lww.com/ijmr/fulltext/2023/04000/costing_analysis_of_an_information_.2.aspx (дата звернення: 02.01.2026).

37. Замула І. В., Танасієва М. М. Внутрішній контроль: навч. посіб. Чернівці: Технодрук, 2021. 336 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7959> (дата звернення: 02.11.2025).

38. Dubnitskiy V., Kravtsov N., Chala K., Klymenko I. Calculation of Harrington function interval determination of its arguments. *Advanced Information Systems*. 2023. Vol. 7(1). P. 71–78. URL: <http://ais.khpi.edu.ua/article/view/274960> (дата звернення: 02.11.2025).

39. Ткач І., Сиротенко А., Лойшин А., Ткач М. Evaluation of the effectiveness of the internal control system of the institution using key performance indicators. *VUZF Review*. 2020. Том 5, № 2. С. 55–63. DOI: 10.38188/2534-9228.20.2.06. URL: <https://www.academia.edu/download/71764316/119.pdf> (дата звернення: 02.01.2026).

40. Онищенко О., Маринова Н. Внутрішній контроль як фактор ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. С. 251–256. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1494> (дата звернення: 02.11.2025).

41. Deloitte Switzerland. Banking's evolving risk landscape: The case for smart internal controls. Deloitte Switzerland (Financial Services Blog). 14.01.2025. URL: <https://www.deloitte.com/ch/en/Industries/financial-services/blogs/bankings-evolving-risk-landscape.html> (дата звернення: 02.12.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

MANAGEMENT ACCOUNTS **Accounting policies to the Consolidated Statements**

1. General Provisions

- The company specializes in developing applications and selling subscriptions worldwide through web platforms, Google Play, and the Apple App Store.
- The company also operates a media business by acquiring and distributing series, which are capitalized and amortized over two years.
- The financial statements are prepared in accordance with IFRS, except for revenue recognition, which follows the accrual basis.
- The functional and reporting currency is the US dollar (USD).
- The financial statements are prepared on an accrual basis, ensuring revenue and expenses are recognized in the period to which they relate.
- The main tax jurisdiction of the Group, where the primary revenue-generating operations are taxed, is the Republic of Cyprus.

2. Revenue Recognition (Accrual Basis Instead of IFRS 15)

2.1 General Principles

- Revenue is recognized on an accrual basis when it is earned and measurable, regardless of cash receipt.
- No deferred revenue is recorded; instead, revenue is recognized as billed to customers.
- Revenue is recognized net of refunds, chargebacks, value-added taxes (VAT), sales tax, and other mandatory deductions.

2.2 Subscription Revenue from Stores

- Revenue from Google Play and Apple Store is recognized at the time of billing.
- No identification of separate performance obligations is required.
- Users subscribe through web-based payments, Google Play, and Apple Store.
- Subscription fees are recognized fully at the time of billing.
- No deferral of revenue over the subscription period.

2.3 Application Sales Revenue

- Revenue from the sale of applications through web platforms, Google Play, and the Apple App Store is recognized at the point of sale.
- The company determines whether it acts as a principal or agent:
- Principal: Revenue is recorded at gross value.
- Agent: Only the commission (net amount) is recorded as revenue.
- Direct Subscription Revenue (Card Payments & Online Processing): Revenue from direct customer payments via Stripe, PayPal, and credit cards.

2.4 Advertising Revenue

- Revenue from advertisements displayed in applications is recognized when the advertisement is shown to users or when agreed upon.
- Payments from advertising networks (Google Ads, Meta Ads, etc.) are recognized as revenue once the company meets the criteria for recognition.

2.5 Refunds and Chargebacks

- Refunds and chargebacks issued to customers are deducted from total revenue rather than recorded as expenses.

3. Cost of Sales

Cost of sales includes:

- Traffic purchase: Marketing and user acquisition expenses are recognized as incurred in the profit and loss statement.
- Platform fees: Commissions paid to Apple Store, Google Play, and other payment providers are recognized as a direct cost of sales.
- Payment processing fees: Commissions of PSPs and processing services.

4. Intangible Assets

4.1 Accounting for Media Content (IAS 38)

4.1.1 Recognition and Capitalization

- The company acquires digital media content, including series and films.
- These assets are recognized as intangible assets when:
- The company has control over the content.
- Future economic benefits are expected.
- The cost can be reliably measured.
- Eligible costs for capitalization include license fees paid for acquiring media rights.

4.1.2 Amortization

- Media content assets are amortized on a straight-line basis over two years.
- If a content title underperforms, an impairment review is conducted to assess potential write-downs.

5. Property, Plant, and Equipment (PPE) (IAS 16)

5.1 Initial Recognition of PPE

- PPE is initially recorded at cost, which includes:

- Purchase price (including import duties, taxes).
- Directly attributable costs (installation, testing, configuration).

5.2 Subsequent Measurement of PPE

- The company applies the cost model under IAS 16:
- Carrying amount = Cost – Accumulated Depreciation – Impairment Losses.
- Revaluation model is not used.

5.3 Depreciation of PPE

- Depreciation is calculated on a straight-line basis over the estimated useful life of the asset.

Depreciation Periods

Asset Type	Useful Life
Servers and IT equipment	2 years
Computers, laptops, monitors	2 years
Office furniture and fixtures	2 years
Leasehold improvements	3 years

5.4 Impairment of PPE

- PPE is reviewed for impairment annually and whenever there are indicators of impairment.
- If the carrying amount exceeds the recoverable amount, an impairment loss is recorded in profit or loss.

5.5 Disposal of PPE

- When PPE is sold or scrapped:
- The asset is removed from the books.
- Any gain or loss on disposal is recognized in the income statement.

6. Foreign Currency Translation

- The consolidated financial statements are presented in US dollars (USD).
- Translation differences are recognized within the currency translation reserve in equity.
- Foreign exchange gains and losses from the settlement of transactions and the translation of monetary assets and liabilities are
- Non-monetary items measured at fair value in a foreign currency are translated at the exchange rate on the fair value measure

7. Financial Instruments

- Cash and Cash Equivalents: Includes bank balances and short-term deposits.
- Accounts Receivable: Recognized at invoice value, with provisions for expected credit losses.
- Accounts Payable: Includes liabilities to suppliers, platforms (Google, Apple), and advertising networks.

8. Tax Accounting

- VAT and Digital Services Taxes: The company complies with tax regulations in different jurisdictions where digital services are p

9. Overhead Expenses

The company incurs various operating expenses that are recorded below gross profit. These costs include administrative, operating, and other expenses.

- Personnel Expenses – Includes salaries, wages, bonuses, stock-based compensation, and social security contributions for all employees.
- Brand Building, Advertising, and Promotion – Marketing-related expenses, including PR, sponsorships, and long-term brand positioning.
- Hosting & Collocation – Costs for cloud hosting, server rental, data storage, and network infrastructure required to support the company's operations.
- Online Services and Subscriptions – SaaS tools, cloud-based applications, CRM systems, productivity software, and other third-party services.
- Office Rent – Lease payments for office spaces, co-working spaces, and related facility expenses.
- Utilities, Internet, and Maintenance – Expenses for electricity, water, internet services, and office maintenance costs.
- Inventory Expenses – Costs related to office supplies, IT equipment, and other operational materials not classified as capital expenditures.
- Meals and Entertainment – Employee meal reimbursements, in-office catering, and expenses for entertainment-related activities.
- Audit, Bank Accounts, Corporate Structure & Legal – Fees paid for financial audits, tax advisory, corporate governance, legal consulting, and other professional services.
- Business Trips and Conferences – Travel expenses, accommodation, conference participation fees, and business-related transportation.
- Banking Fees & Commissions – Charges for payment processing, wire transfers, currency exchange fees, and bank-related costs.
- Depreciation and Amortization – Systematic allocation of the cost of tangible and intangible assets over their useful life.
- FOREX Gains/Losses – Foreign exchange gains and losses resulting from currency fluctuations.
- Charitable Donations – Contributions to non-profit organizations and charitable initiatives.
- Other Operating (Income)/Expenses, Net – Miscellaneous operating income and expenses not classified under specific categories.

Додаток В

№ п/п	Табельний номер	Стать (ч/ж)	П.І.Б. Посада	Відмітки про явки та неявки за числами місяця (години)													
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
				15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1	25	Ж	Тищенко О.І. (0.3) Менеджер	X	X	2,4	2,4	2,4	2,4	X	X	X	2,4	2,4	2,4	2,4	X
				X	X	Р	Р	Р	Р	X	X	X	Р	Р	Р	Р	X
				2,4	2,4	2,4	2,4	X	X	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	X	X	2,4
				В	В	В	В	X	X	Р	Р	Р	Р	Р	X	X	Р
2	26	Ч	Вуйко В.О. (0.5) Інженер з мереж	X	X	4	4	4	X	X	X	X	4	4	4	X	X
				X	X	Р	Р	Р	НД	X	X	X	Р	Р	Р	НД	X
				4	4	4	X	X	X	4	4	4	4	X	X	X	4
				Р	Р	Р	НД	X	X	Р	Р	Р	Р	НД	X	X	Р

Додаток Д

ННІ "Зразковий"
ЄДРПОУ 12345678

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник: *Гопаченко / Гопаченко В.В.*

ВІДОМІСТЬ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ
за вересень 2025 року

Общая сумма: грн з коп.																				
№ з/п	Табельный номер	ПІБ, номер особової картки платника податку	Посада	Посад овий оклад	Випрацювано годин/ліній	Нараховано:								Утримано:						До виплати за 2-гу половину у місяця (=7-14- 19)
						Всього нараховано (=7+8+9+10+11+12+13)	Оклад за дозвіл	Премії, доплати	Оплата на основі середньої (відрахування та ін.)	Відпускні	Львівські	Індексація	Інші нараховування	Всього утримано (=15+16+17)	ПДФО		ВЗ	Інше (підприємств, відшкодування забитків тощо)	Аванс (виплачено за 1-у половину місяця)	
															утримано	НСД				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Адміністрація																				
1	101	Гопаченко В.В. 1010101010	директор	16000	128 /16	26269,82	11636,36	10000	4500,23			133,23		6042,06	4728,57		1313,49		8000,00	12227,76
2	102	Харченко І.К. 2020202020	гол. бухгалтер	12000	176 /22	15133,23	12000	3000				133,23		3480,64	2723,98		756,66		6000,00	5652,59
3	103	Кушник К.В. 3030303030	бухгалтер	9000	168 /21	11724,14	8590,91	3000				133,23		2696,55	2110,35		586,21		4500,00	4527,59
4	104	Сизоненко Д.С. 4040404040	бухгалтер	9000	112 /14	11410,87	5727,27	300		5250,37		133,23		2624,50	2053,96		570,54		4500,00	4286,37
5	105	Павлюков М.Г. 5050505050	секретар	8000	176 /22	12133,23	8000	4000				133,23		2790,64	2183,98		606,66		4000,00	5342,59
Всього						76671,39	45954,54	20300,00	4500,23	5250,37		666,15		4500,23	5250,37		666,15		27000,00	32036,90

Виконавець: *Кушник / Кушник К.В.*
Перевірив: головний бухгалтер *Харченко / Харченко І.К.*
Дата складання: 30.09.2025 р.

Додаток Ж

Meals and entertainment	Meals and entertainment Transportation / Other operating (income)/expenses, net
	Meals and entertainment Insurance sport and medical / Other operating (income)/expenses, net
	Meals and entertainment Internal merch / Other operating (income)/expenses, net
	Meals and entertainment Education / Other operating (income)/expenses, net
	Meals and entertainment Other / Other operating (income)/expenses, net
	Meals and entertainment Team building / Administrative fees
	Meals and entertainment Transportation / Administrative fees
	Meals and entertainment Insurance sport and medical / Administrative fees
	Meals and entertainment Internal merch / Administrative fees
	Meals and entertainment Education / Administrative fees
	Meals and entertainment Other / Administrative fees

Mail - Розрахунковий лист: September 2025

Taisiia Masko

Rозрахунковий лист: September 2025

To:

♥ Все буде Україна

Привіт!

Надсилаємо розшифровку твого доходу:

Ім'я: Масько Таїсія

Проект:

Позиція:

Період: September 2025

Dіia City (gig) (gross, з компенсацією ЄСВ)

Місячна gross ставка (у валюті контракту) БЕЗ ЄСВ

Сума винагороди gross за фактично відпрацьовані дні (у валюті виплати) БЕЗ ЄСВ

Загальна сума винагороди за поточний місяць (gross)

Податок(и) з доходу

ЄСВ (нараховується та сплачується окремо)

Сума винагороди після оподаткування

Важливо для виплат на ФОП

Щомісячні суми податків необхідно залишати на фоп-рахунок в банку для сплати один раз на квартал. Сплата податків відбувається в березні, червні, вересні, грудні.

Команда фінансів

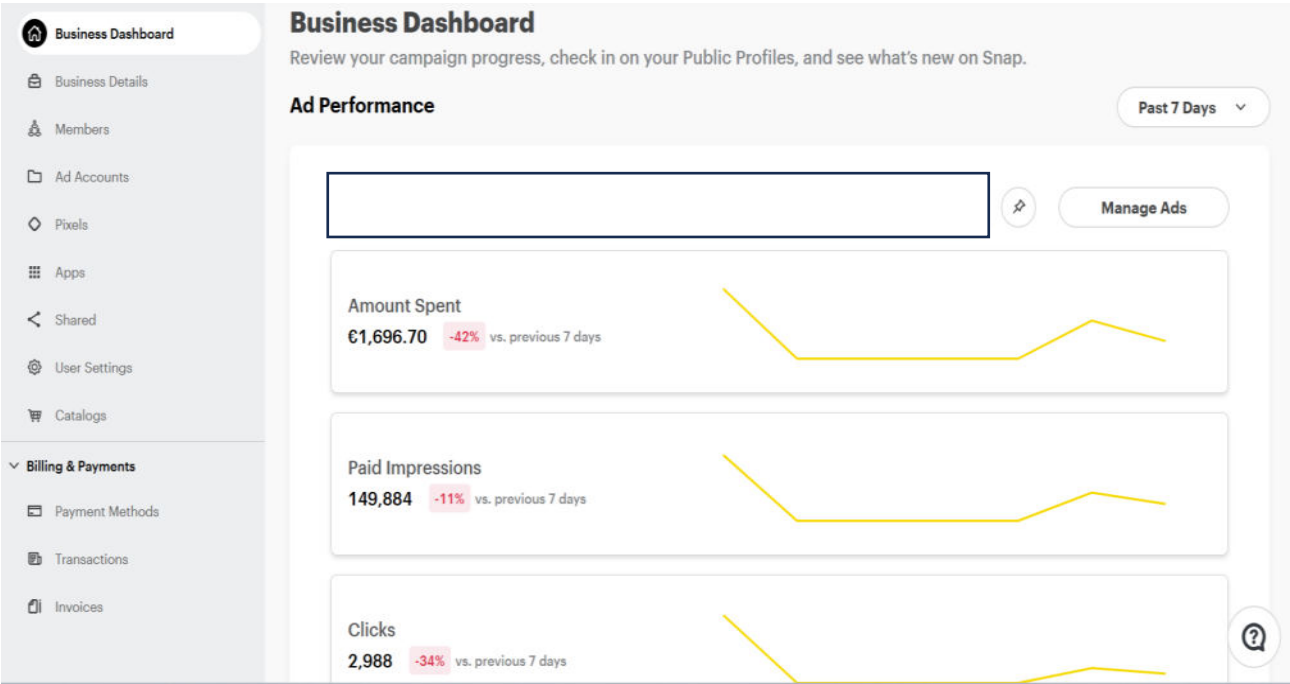
Лист має інформативний характер, і не підтверджує зарахування коштів на рахунок. Всі виплати до кінця поточного місяця.

1/1

// Statement of Profit and Loss

In US Dollars

	FACT	
	FY 2022	FY 2023
Gross revenue, including	193,069	193,604
Ad networks	191,339	103,893
Direct advertising	1,730	89,711
Net revenue	193,069	193,604
Marketing expenses, including	(164,178)	(14,520)
Other marketing expenses	(1,688)	(742)
Gross profit	28,891	179,084
Personnel expenses	(305,420)	(575,178)
Brand building, advertising and promotion	-	-
Hosting & collocation	(10,500)	(15,943)
Online services and subscriptions	(27,515)	(68,586)
Office rent	(2,546)	(4,252)
Utilities, internet, maintenance	(1,205)	(2,208)
Inventory expenses	(2,035)	(1,633)
Meals and entertainment	(11,392)	(11,359)
Audit, bank accounts, corporate structure & legal	(1,187)	(3,160)
Business trips, conferences	(3)	(621)
Banking fees & commissions	(4,685)	(4,690)
Depreciation and amortization	(820)	(8,776)
FOREX gains/losses	(14,944)	(1,985)
Charitable donations	(397)	(2,782)
Other operating (income)/expenses, net	(2,932)	(12,247)
Total operating income/(expenses) before administrative fees	(356,690)	(534,336)
Administrative fees	(9,438)	(16,352)
Total operating income/(expenses)	(366,128)	(550,688)
Tax expenses	-	(546)
Net profit/(loss)	(366,128)	(551,234)

Manage Ads

Amount Spent
€1,696.70 -42% vs. previous 7 days

Paid Impressions
149,884 -11% vs. previous 7 days

Clicks
2,988 -34% vs. previous 7 days

COMPANY:
YEAR: 31 December 2024

AUDIT OUTSTANDING ITEMS LIST

Please kindly provide us with the below outstanding items essential for the completion of the audit:

1. A written confirmation of the amount receivable to _____ amounting to EUR _____.
2. Please review and inform whether any relationship exists between the Company and _____.
Assuming no relation, please provide us with signed the attached confirmation of non-related parties confirmation. (attached)
3. In respect of the amount of EUR _____ was recognised as a provision for irrecoverability of an amount receivable due from a related party due to its liquidation in 2024, please kindly provide us the following:
 - Supporting documentation evidencing the liquidation of the related company in 2024 (e.g., official liquidation notice, court order, or any other formal confirmation of the liquidation process).
 - A formal waiver of debt or any related documentation confirming the write-off of the outstanding receivable, in light of the related company's liquidation.
4. The _____ account statements for the period 01/01/2024 until 31/12/2024.
5. The _____ account statements for the period 01/01/2025 until 31/05/2025.
6. The bank confirmation reply from _____ for the year 2024.
Thank you for the bank authorisation provided, please kindly provide us the bank authorisation in original form in order to directly request a bank confirmation letter.
7. The _____ account statements for the period 01/01/2024 until 31/12/2024.
8. The _____ account statements for the period 01/01/2025 until 31/05/2025.
9. The bank confirmation reply from _____ for the year 2024.
Replies from last year's audit:

Please feel free to share with us the proposed video as we did in last year's audit.

10. All VAT Returns forms from Tax Portal accompanied by the relevant workings.
11. Extract from Tax Portal showing the VAT liability as at 31/12/2024.
12. Platform-generated extracts from the website as a supporting evidence of the Company's revenue.
13. A written confirmation of the amount payable to _____ amounting to EUR _____ as at 31/12/2024.
14. Reconciliation statement for _____ to confirm the Cost of Sales expenses incurred during the financial year 2024, as recommended in the previous year's audit.
15. Reconciliation statement for _____ to confirm the Cost of Sales expenses incurred during the financial year 2024, as recommended in the previous year's audit.
16. All material agreements/resolution/ BOD minutes that the Company entered from 1/1/2024 up until 31/12/2024.
17. Please review and inform whether the Company has entered into any material agreements/resolutions after the reporting period 31/12/2024, and if so please provide.

Додаток Н

29.12.2025 16:57		Updated: Status	Requested => Approved		
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Updated: Notify users	(not set) => []		
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Project	(not set) =>
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Amount	(not set) => 851219
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Currency	(not set) => Euro
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects: Rate		Inverse Request Currency	(not set) => (not set)
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Direct Request Currency Rate	(not set) => 1
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Prepayment	(not set) => (not set)
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Payment period (from)	(not set) => (not set)
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Status	(not set) => Requested
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Approver	(not set) =>
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Projects:		Amount	(not set) => 851219
29.12.2025 11:35	Taisiia Masko	Created			

Додаток П

		31.10.2025	11	11	11	11	30.11.2025	11	11
Subaccount	PSP	Balance	Accrued	Release of reserve	Paid	Forex	Balance	Balance	Check
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l PayPal 2	157,799	744,408	218,315	(889,384)	(21,540)	209,598	209,598	0
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l PayPal 2	303,412	186,567	(218,315)	-	241	271,906	271,906	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Checkout 2	14,490	74,435	2,078	(63,999)	(1,849)	25,155	25,155	-
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Checkout 2	5,636	844	(2,078)	-	9	4,411	4,411	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Stripe	575	-	-	(575)	(0)	0	0	(0)
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Stripe	-	-	-	-	-	-	-	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Adyen	(11,394)	105,528	-	(96,588)	(207)	(2,660)	(2,660)	-
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Adyen	9,257	-	-	-	20	9,277	9,277	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Solid Processing	39,595	365,841	-	(284,825)	(50)	120,561	120,561	0
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Solid Processing	3,471	-	-	-	7	3,479	3,479	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Checkout 11	4,241	10,167	103	(4,262)	(341)	9,908	9,908	-
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Checkout 11	1,489	800	(103)	-	5	2,191	2,191	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Dlocal 2	3,995	2,821	-	(1,967)	(868)	3,980	3,980	-
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Dlocal 2	-	-	-	-	-	-	-	-
Receivables from PSP / Trade and other receivables from third parties	l Ebanx 2	(1,428)	2,986	-	(941)	(0)	617	617	-
Reserves of PSP / Trade and other receivables from third parties	l Ebanx 2	1,798	474	-	-	-	2,272	2,272	-

Location

Kyiv

Deadline date *

×

Select date

Classification *

--

Sub Classification

Payment type *

--

Payment currency *

--

Projects

Functional

Yes ▾

-- ▾

Amount

- Approver - ▾

Total: 0.00

Counterparty

Select counterparty

Create new counterparty

Додаток С

Військова частина А0000

(назва установи)

Ідентифікаційний
код ЄДРПОУ 07837402

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ командира військової частини
від 29.12.2014 р. № 159

ВІДОМІСТЬ

нарахування амортизації на основні засоби за I квартал 2015 р.

№ з/п	Інвентарний номер	Номер субрахунку	Найменування основних засобів	Амортизаційна вартість, грн.			Термін корисного використання (експлуатації), років	Нормативна річна сума амортизації, грн.	Нараховано амортизацію на звітну дату				
				первинна (переоцінена) вартість	ліквідаційна вартість	амортизаційна вартість (гр. 5 - гр. 6)			нарахована сума амортизації на початок звітного періоду (кварталу), грн.	місячна норма амортизації, грн. (гр. 9 : 12)	кількість повних місяців корисного використання (експлуатації) протягом звітного періоду	нарахована сума амортизації за звітний період (квартал), грн. (гр. 11 x гр. 12)	сума амортизації на кінець звітного періоду (кварталу), грн.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	10480006	104	Комп'ютер Celeron	2843	0	2843	10	284	2843	24	3	0	2843
2	10480007	104	Комп'ютер Celeron	2843	0	2843	10	284	2843	24	3	0	2843
3	10480008	104	Сервер Xeон	15025	1050	13975	10	1398	7522	117	3	351	7873
4			і т. п.	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>
5			Разом за субр. 104	48360			x	x	45421	4436	x	1050	46471
6	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>	<...>
7			Разом за субр. 105										
8			і т. п. за субрахунками основних засобів										
Усього:				185412	6450	178962	x	x	113269	4600	x	11399	124668

Розрахунок амортизації провів

(посада)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Головний бухгалтер військової частини

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Проведено за меморіальним ордером № 17 за березень 2015 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	Нарахована сума амортизації	841	131	11399
2	Одночасно друга проводка	401	841	11399

Consolidated Statement of Profit or Loss

Konica Minolta, Inc. and Subsidiaries

For the fiscal years ended March 31, 2022 and 2021

	Note	Millions of yen		Thousands of U.S. dollars
		2022	2021	2022
Revenue -----	5, 24	¥ 911,426	¥ 863,381	\$ 7,446,899
Cost of sales -----	27	518,689	488,726	4,238,001
Gross profit -----		392,736	374,654	3,208,890
Other income -----	25	10,274	14,031	83,945
Selling, general and administrative expenses -----	27	404,890	389,672	3,308,195
Other expenses -----	12, 26, 27	20,418	15,280	166,827
Operating loss -----	5	(22,297)	(16,266)	(182,180)
Finance income -----	28	6,892	5,010	56,312
Finance costs -----	28	8,211	8,756	67,089
Share of profit in investments accounted for using the equity method -----	13	-	12	-
Loss before tax -----		(23,617)	(20,000)	(192,965)
Income tax expense -----	15	2,589	(5,349)	21,154
Loss for the year -----		¥ (26,206)	¥ (14,650)	\$ (214,119)
Loss for the year attributable to:				
Owners of the Company -----		¥ (26,123)	¥ (15,211)	\$ (213,441)
Non-controlling interests -----		(83)	560	(678)
		Yen		U.S. dollars
Loss per share -----	29			
Basic -----		¥(52.93)	¥(30.75)	\$(0.43)
Diluted -----		(52.93)	(30.75)	(0.43)

Consolidated Statement of Profit or Loss

Konica Minolta, Inc. and Subsidiaries

For the fiscal years ended March 31, 2023 and 2022

	Note	Millions of yen		Thousands of U.S. dollars
		2023	2022	2023
Revenue -----	5, 24	¥ 1,130,397	¥ 911,426	\$ 8,465,491
Cost of sales -----	27	644,453	518,689	4,826,279
Gross profit -----		485,943	392,736	3,639,205
Other income -----	25	6,533	10,274	48,925
Selling, general and administrative expenses -----	27	456,204	404,890	3,416,491
Other expenses -----	12, 26, 27	131,398	20,418	984,034
Operating loss -----	5	(95,125)	(22,297)	(712,387)
Finance income -----	28	4,024	6,892	30,136
Finance costs -----	28	10,675	8,211	79,945
Share of loss in investments accounted for using the equity method -----	13	(96)	-	(719)
Loss before tax -----		(101,872)	(23,617)	(762,915)
Income tax expense -----	15	1,944	2,589	14,559
Loss for the year -----		¥ (103,816)	¥ (26,206)	\$ (777,473)
Loss for the year attributable to:				
Owners of the Company -----		¥ (103,153)	¥ (26,123)	\$ (772,508)
Non-controlling interests -----		(663)	(83)	(4,965)

	Note	Yen		U.S. dollars
Loss per share -----	29			
Basic -----		¥(208.89)	¥(52.93)	\$(1.56)
Diluted -----		(208.89)	(52.93)	(1.56)

Consolidated Statement of Profit or Loss

Konica Minolta, Inc. and Subsidiaries
For the fiscal years ended March 31, 2024 and 2023

	Note	Millions of yen		Thousands of U.S. dollars
		2024	2023	2024
Revenue	5, 26	¥ 1,159,999	¥1,130,397	\$7,661,310
Cost of sales	29	655,322	644,453	4,328,129
Gross profit		504,676	485,943	3,333,175
Other income	27	15,188	6,533	100,310
Selling, general and administrative expenses	29	478,656	456,204	3,161,324
Other expenses	14, 28, 29	15,116	131,398	99,835
Operating profit (loss)	5	26,091	(95,125)	172,320
Finance income	30	3,116	4,024	20,580
Finance costs	30	15,405	10,675	101,744
Share of loss in investments accounted for using the equity method	15	(236)	(96)	(1,559)
Profit (loss) before tax		13,566	(101,872)	89,598
Income tax expense	17	9,366	1,944	61,859
Profit (loss) for the year		¥ 4,199	¥ (103,816)	\$ 27,733
Profit (loss) for the year attributable to:				
Owners of the Company		¥ 4,521	¥ (103,153)	\$ 29,859
Non-controlling interests		(321)	(663)	(2,120)

	31	Yen		U.S. dollars
Profit (loss) per share				
Basic		¥9.15	¥(208.89)	\$0.06
Diluted		9.12	(208.89)	0.06

[illegible]

№	Обґрунтування (шифр норми)	Найменування робіт і витрат	Од. вим.	Кількість	Вартість одиниці, грн (всього)	в т.ч. заробітної плати	експлуатації обчислювальних засобів	Загальна вартість, грн (всього)	в т.ч. заробітної плати	експлуатації обчисл. засобів	Витрати праці, люд.-год (на од.)	Всього люд.-год
3	ІІ-02-01	Розроблення програмного коду (основний функціонал)	люд.-год	320	750	750	—	240 000	240 000	—	1	320
		Разом прямі витрати по відділу 2						240 000	240 000	—		320
		Відділ 3. Випробування та впровадження										
4	ІІ-03-01	Випробування (перевірка якості та працездатності)	люд.-год	120	500	500	—	60 000	60 000	—	1	120
5	ІІ-03-02	Впровадження та налаштування (технічне введення в експлуатацію)	люд.-год	16	800	800	—	12 800	12 800	—	1	16
6	ІІ-03-03	Управління виконанням робіт (координація, контроль строків)	люд.-год	24	650	650	—	15 600	15 600	—	1	24
		Разом прямі витрати по відділу 3						88 400	88 400	—		160
		Відділ 4. Ресурси та інші прямі витрати										
7	ІІ-04-01	Використання обчислювальних ресурсів (сервери/хостинг/обчислення)	послуга	1	25 000	—	25 000	25 000	—	25 000	—	—
8	ІІ-04-02	Ліцензійні платежі та спеціалізовані програмні засоби	послуга	1	10 000	—	—	10 000	—	—	—	—

№	Обґрунтування (шифр норми)	Найменування робіт і витрат	Од. вим.	Кількість	Вартість одиниці, грн (всього)	в т.ч. заробітної плати	експлуатації обчислювальних засобів	Загальна вартість, грн (всього)	в т.ч. заробітної плати	експлуатації обчисл. засобів	Витрати праці, люд.-год (на од.)	Всього люд.-год
9	ПП-04-03	Залучені послуги підрядників (за потреби)	послуга	1	15 000	—	—	15 000	—	—	—	—
10	ПП-04-04	Амортизація комп'ютерного/серверного обладнання (частка проєкту)	послуга	1	8 000	—	—	8 000	—	—	—	—
		Разом прямі витрати по відділу 4						58 000	—	25 000		
		Разом прямі витрати (усього)						432 000	374 000	25 000		544

Загальновиробничі витрати, грн: 136 000

Всього (повна собівартість робіт), грн: 568 000

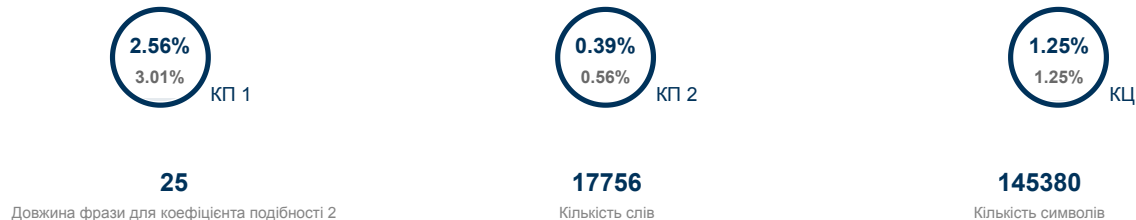
Звіт подібності

Метадані

Назва організації		підрозділ		
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU		кафедра бухгалтерського обліку та консалтингу		
Заголовок				
Формування системи обліку та контролю надання інформаційних послуг				
Автор		Науковий керівник / Експерт		
Масько Таїсія Михайлівна		к.е.н., доцент Кругла М.М.		
Кількість слів	Кількість символів	Дата звіту	Дата редагування	ІД документу
17756	145380	1/17/2026	1/17/2026	333126367

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		18

Джерела

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://propodatki.com.ua/qa_post/pdv-pry-otrymanni-poslugy-dostupu-do-sajtu-nerezydenta/	37 0.21 %
2	http://web.kpi.kharkov.ua/pravo/wp-content/uploads/sites/90/2019/10/Navch.-metod.-posibnik-Inform.-pravo-v-media-sferi-maket-1.docx	33 0.19 %

МАТЕРІАЛИ ІХ МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

.....

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ЗНАНЬ: МІЖНАРОДНА
СПІВПРАЦЯ ТА ІНТЕГРАЦІЯ
ГАЛУЗЕЙ НАУК**

.....

м. Черкаси, Україна
7 листопада 2025 рік

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ, МАКРО- ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

АНАЛІЗ І ПРОГНОЗ РИНКУ ТЕХНІЧНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ Узу Саймон Харрісон, <i>Науковий керівник: Коваль Т.В.</i>	18
ДОКАЗУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ Хабаров Н.А., Цюпало В.О., <i>Науковий керівник: Чорна А.Г.</i>	20
СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНА АРХІТЕКТУРА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ Шубенко М.В., <i>Науковий керівник: Єфіменко А.Ю.</i>	22

СЕКЦІЯ 2. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНИХ СТРАТЕГІЧНИХ ПІДХОДІВ КОМПАНІЇ PUMA Немченко А.С., <i>Науковий керівник: Тимошенко К.В.</i>	24
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНЦИДЕНТАМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ Кльоц А.К., <i>Науковий керівник: Сейсебаєва Н.Г.</i>	27

СЕКЦІЯ 3. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

THE ESSENCE AND CONTENT OF THE DIGITAL STRATEGY OF AN ENTERPRISE Tretiakova K., <i>Scientific advisor: Krylov D.</i>	29
БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ Солотвінський Д.В., <i>Науковий керівник: Ковалевич Д.А.</i>	33
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ Масько Т.М., <i>Науковий керівник: Кругла М.М.</i>	36
РОЗВИТОК СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ ВОЄННОГО ЧАСУ Токар Ю., <i>Науковий керівник: Жарікова О.Б.</i>	39

СЕКЦІЯ 4. МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВПЛИВ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗМІНУ СПОЖИВЧОЇ ПОВЕДІНКИ ТА ЛОЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Мирза О.В., <i>Науковий керівник: Коровіна О.В.</i>	43
--	----

Масько Таїсія Михайлівна, здобувач вищої освіти економічного факультету
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

Науковий керівник: Кругла Марина Миколаївна, канд.екон.наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Сучасна цифрова економіка формує нові джерела благ і цінностей, серед яких важливе місце посідають інформаційні послуги. Вони стають важливим чинником розвитку бізнесу, науки та суспільства, забезпечуючи доступ до знань і підтримку управлінських рішень.

У національному законодавстві поняття «цифрова економіка» поки не має чіткого нормативного визначення, однак Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» окреслює основні засади її функціонування, визначає правовий статус учасників цифрових відносин [1].

Вчені Колот А., Герасименко О., Шевченко А. та Рябоконт І. пропонують розглядати цифрову економіку як нову форму розвитку глобальної економічної системи, що зумовлює глибокі трансформації у сфері праці та соціально-трудових відносин [2]. З контексту дослідження науковців випливає, що цифровою економікою є етап еволюції суспільного виробництва, у межах якого провідну роль відіграють цифрові технології, автоматизація, обробка великих обсягів даних та онлайн-платформи, що змінюють характер трудової діяльності, структуру зайнятості та мотивацію до праці.

Автори зазначають, що цифрова економіка є мультивекторним процесом трансформації, який охоплює не лише технологічні, а й соціальні, демографічні, культурні й ціннісні аспекти. Вона формує нову систему взаємодії між роботодавцями та працівниками, розширює нетрадиційні форми зайнятості, сприяє появі нових професій і сфер діяльності, але водночас ставить під сумнів класичну модель «роботи» у традиційному сенсі [2].

Науковці Резніков Р. та Турлакова С. диференціюють значення цифрової економіки у контексті трансформації підходів до надання інформаційних послуг, підкреслюючи, що саме цифровізація створює нові умови, моделі та принципи функціонування цього виду діяльності. У сучасному економічному середовищі інформаційні послуги є ключовим ресурсом створення доданої вартості та конкурентної переваги підприємств. Цифрова економіка розглядається як рушій інноваційного розвитку, що формує нові бізнес-моделі у сфері інформаційних послуг. Використання штучного інтелекту, хмарних технологій, інтернету речей і блокчейну дозволяє підприємствам створювати інтелектуальні сервіси, автоматизувати обробку даних і персоналізувати інформаційні рішення для клієнтів. Науковці наголошують на економічному аспекті цифровізації, адже технології підвищують продуктивність праці, зменшують транзакційні витрати й оптимізують процес надання послуг [3].

Цікавою є думка зарубіжного дослідника Ашікуззамана Мд., який розглядає поняття інформаційних послуг у контексті сучасної економіки знань. Він зазначає, що інформаційні послуги охоплюють діяльність бібліотек, цифрових платформ, інформаційних агентств і бізнес-структур, які забезпечують користувачам доступ до даних, знань і ресурсів. Автор підкреслює, що вони відіграють важливу роль у розвитку суспільства та економіки, надаючи актуальну й точну інформацію для прийняття рішень, досліджень і навчання, а також виступають соціально-економічним інструментом, який підвищує конкурентоспроможність організацій [4].

Розглядаючи цифрову економіку як середовище розвитку нових форм діяльності, доцільно детальніше проаналізувати місце та зміст інформаційних послуг як її фундаментальний елемент.

Економічну сутність інформаційних послуг в цифровій економіці слід розглядати в призмі визначень в українському законодавстві, досліджень українських та зарубіжних вчених. За ст. 23 Закону України «Про інформацію», інформаційною послугою є діяльність з надання інформаційної продукції споживачам з метою задоволення їхніх потреб [5].

Відповідно до статті 14.1.56 ПКУ, електронні послуги визначаються як послуги, котрі постачаються через мережу Інтернет, автоматизовано, за допомогою інформаційних технологій та переважно без втручання людини, у тому числі шляхом встановлення спеціального застосунку або додатка на смартфонах, планшетах чи інших цифрових пристроях [6].

В межах дослідження теми варто зазначити, що без упровадження інформаційних технологій в економіку неможливо забезпечити розвиток цифрової економіки та ефективне управління господарською діяльністю. Цифрова економіка неосяжна без наявності сучасних технологій, високошвидкісного Інтернету та належного рівня знань у сфері інформаційних технологій.

Тому для підприємств першочерговим завданням є вивчення досвіду підприємств розвинених країн у розвитку цифрової економіки та впровадженні сучасних технологій у суспільство.

Варто відзначити, що рівень розвитку інформаційних технологій в Україні поки поступається провідним країнам світу. Водночас спостерігається позитивна динаміка, починаючи з 2018 року, індекс використання ІТ стабільно зростає й у 2024 році досяг рівня 0,63 (рис.1).

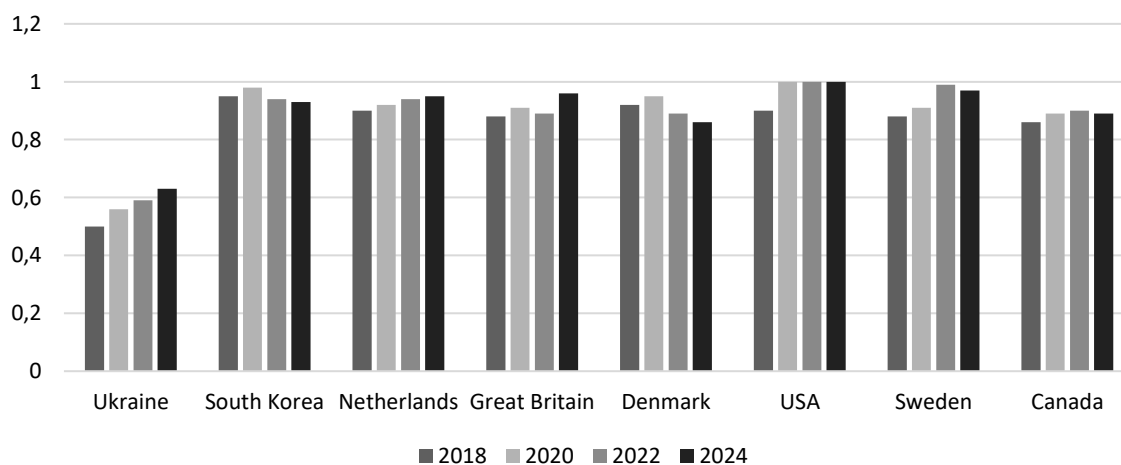

Рис. 1: Розвиток індексу інформаційних технологій країн світу [7]

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Отже, інформаційні послуги є важливим елементом цифрової економіки, який забезпечує створення нових можливостей для бізнесу, держави та суспільства. Їх функції полягають у формуванні аналітичних, консалтингових і комунікаційних рішень, які сприяють підвищенню ефективності управління.

Список використаних джерел:

1. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 №1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text> (дата звернення: 02.11.2025).
2. Kolot A., Herasymenko O., Shevchenko A., Ryabokon I. Employment in the coordinates of digital economy: current trends and foresight trajectories. Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. 2022. № 11. С. 78-123. <http://doi.org/10.33111/nfmte.2022.078> (дата звернення: 02.11.2025).
3. Резніков Р., Турлакова С. Ключова роль IT - сервісних компаній у розвитку сучасної економіки. Збірник наукових праць "Вчені записки". 2024. № 35(2). С. 198-220. http://doi.org/10.33111/vz_kneu.35.24.02.18.124.130 (дата звернення: 02.11.2025).
4. Md. Ashikuzzaman. «What is Information Service?». Library & Information Science Education Network. 2025. URL: <https://www.lisedunetwork.com/what-is-information-service/#:~:text=Information%20services%20refer%20to%20the,education%20to%20finance%20and%20technology> (дата звернення: 02.11.2025).
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. №2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 02.11.2025).
6. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.11.2025).
7. UN E-Government Survey 2025. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tir2025_en.pdf (дата звернення: 02.11.2025).